

Vooronderzoek Conventionele Explosieven
Kustwerk te Nieuwvliet

Vooronderzoek Conventionele Explosieven Kustwerk te Nieuwvliet

Document : Vooronderzoek

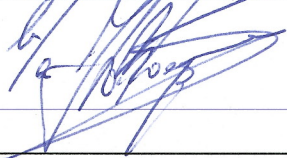
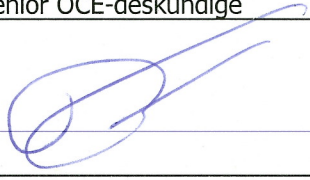
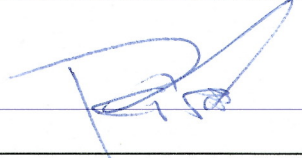
Projectnummer : 11034

Opdrachtgever : Arcus Projectontwikkeling B.V. (via RBOI-Rotterdam B.V.)

Locatie : Nieuwvliet

Datum : 13-12-2011

Status : definitief

Datum: 13-12-2011	Datum: 13-12-2011	Datum: 13-12-2011
Opgesteld door: Dhr. P. Reinders Historisch onderzoeker	Goedgekeurd door: Dhr. P. Fes Senior OCE-deskundige	Geautoriseerd door: Dhr. ing. J.A.C. Brandts Bedrijfsleider Bodac B.V.
		

Copyright 2011. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de houders van het auteursrecht. Het is de opdrachtgever toegestaan voor intern gebruik duplicaten te maken.

Bodac B.V. Explosieven opsporingsbedrijf

Postbus 12 • 5480 AA Schijndel • Bezoekadres: Hermalen 7, Schijndel • www.bodac.nl
T. (073) 543 1010 • F. (073) 549 8360 • info@bodac.nl • K.v.K. Den Bosch 17138633
ING nr. 68.49.29.481 • IBAN: NL 46 INGB 0684 9294 81 • BIC: INGBNL2A • B.T.W. NL8102.72.763.B.01

Voor alle aanbiedingen, overeenkomsten en leveringen gelden onze algemene voorwaarden welke zijn gedeponeerd bij de griffie van de Arrondissementsrechtbank te 's-Hertogenbosch onder nr. 13/2001. Op verzoek wordt u een exemplaar van de algemene voorwaarden toegezonden.

ISO 9001
ISO 14001
VCA **
BRL OCE A/B

INHOUDSOPGAVE

pagina

1.	INLEIDING	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Probleemstelling	1
1.3	Doelstelling	1
1.4	Werkwijze	1
1.5	Verantwoording	1
2.	LOCATIEGEBONDEN INFORMATIE	2
2.1	Afbakening van het onderzoeksgebied	2
2.2	Gebruik van het projectgebied: vroeger, huidig en toekomstig	2
2.3	veldopnames projectgebied	3
2.4	Locatiespecifieke bodemkundige aspecten projectgebied	5
3.	TE RAADPLEGEN BRONNEN	6
3.1	Inleiding	6
3.2	Verplichte bronnen	6
3.3	Optionele bronnen	7
4.	PROBLEEMINVENTARISATIE	8
4.1	Inleiding	8
4.2	Algemene historische context	8
4.3	Verplichte bronnen	12
4.4	Optionele bronnen	12
4.5	Conclusie Probleeminventarisatie	13
4.6	Leemte in kennis	13
4.7	Advies	13
5.	PROBLEEMANALYSE	14
5.1	Inleiding	14
5.2	Analyse verplichte bronnen	14
5.3	Analyse optionele bronnen	15
5.4	Classificatie verdacht / niet verdacht	17
5.5	Aan te treffen CE	17
5.6	Afbakening verdachte gebied	18
5.7	Risicoanalyse	19
6.	RAPPORTAGE BEVINDINGEN	21
6.1	Conclusie Probleemanalyse	21
6.2	Leemte in kennis	21
6.3	Advies	21

- Bijlage 1. Lijst van afkortingen en specificaties
Bijlage 2. Weergave van relevante informatie uit archieven
Bijlage 3. Uitgevoerde ruimopdrachten van CE door de EOD
Bijlage 4. Luchtfoto's
Bijlage 5. Geallieerde stafkaart
Bijlage 6. CE Bodembelastingkaart(en)
Bijlage 7. Definitie en uitleg conventionele explosieven
Bijlage 8. Bronvermelding
Bijlage 9. Certificaten
Bijlage 10. Financiële aspecten/ vergoedingen (ter informatie)
Bijlage 11. Distributielijst

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

De aanleiding tot het uitvoeren van een vooronderzoek naar mogelijk aanwezige Conventionele Explosieven (CE) voor het plan Kustwerk Nieuwvliet vloeit voort uit het voornemen tot het uitvoeren van werkzaamheden in het voorgenoemde projectgebied en het vermoeden van de mogelijke aanwezigheid van CE in de bodem. Om inzicht te krijgen in de mogelijke risico's heeft Arcus Projectontwikkeling B.V. opdracht verleend tot het uitvoeren van een vooronderzoek naar de mogelijke aanwezigheid van CE of delen daarvan binnen het projectgebied.

1.2 Probleemstelling

Er kunnen op deze locaties diverse (grond)werkzaamheden gaan plaatsvinden. Indien er zich één of meerdere conventionele explosieven in de bodem bevinden, is dat een risico in het kader van de Openbare Orde en Veiligheid (OOV). Daarbij zal stagnatie van de werkzaamheden direct aanzienlijke kostenverhogingen tot gevolg kunnen hebben. Het is daarom van belang om duidelijkheid te krijgen over de aard en omvang van de situatie aangaande CE ten einde de veiligheid van personeel en (directe) omgeving tijdens de realisatiefase op een verantwoorde wijze te kunnen waarborgen.

1.3 Doelstelling

Het vooronderzoek heeft tot doel om te beoordelen of er indicaties zijn dat binnen het onderzoeksgebied CE aanwezig zijn, en zo ja, om het van CE verdachte gebied in horizontale en verticale dimensies af te bakenen. De classificatie "verdacht" wordt gegeven indien er een vermoeden bestaat van de aanwezigheid van één of meerdere conventionele explosieven, welke na de Tweede Wereldoorlog (WOII) in de bodem zijn achtergebleven en dit vermoeden met geverifieerd feitenmateriaal kan worden onderbouwd. De classificatie "niet verdacht" wordt gegeven indien onvoldoende feitelijke onderbouwing bestaat om dit vermoeden te concluderen.

1.4 Werkwijze

In het vooronderzoek wordt onderscheid gemaakt in de volgende onderdelen:

- probleeminventarisatie;
- probleemanalyse;
- rapportage en CE bodembelastingkaart.

De probleeminventarisatie richt zich op het verzamelen van (historisch) feitenmateriaal dat betrekking heeft op en/of relevant is voor het onderzoeksgebied. De verzamelde informatie wordt op een gestructureerde wijze beschreven in deze rapportage, zodanig dat deze herleidbaar is en voldoende zekerheid biedt voor de opvolgende probleemanalyse.

De probleemanalyse omvat de analyse van het verkregen feitenmateriaal en de vaststelling van de vermoede aanwezigheid, aard en omvang van de conventionele explosieven.

Het vooronderzoek wordt uitgevoerd conform de geldende wet- en regelgeving zijnde de BRL-OCE, versie 2007-02 d.d. 08-02-2007.

1.5 Verantwoording

De probleeminventarisatie is uitgevoerd door de historisch onderzoeker de heer P. Reinders. De probleemanalyse met risico-inventarisatie is opgesteld door de historisch onderzoeker de heer P. Reinders, in samenspraak met en onder verantwoording van de heer P. Fes, Senior OCE-deskundige van Bodac B.V.

2.3 veldopnames projectgebied

Van het onderzoeksgebied met daarin gelegen het projectgebied is een veldopname gemaakt waarvan de bevindingen onderstaand zijn weergegeven middels enkele foto's.

Afbeelding: kijkend vanaf de Zeedijk richting Nieuwhovendijk

Afbeelding: kijkend vanaf de Zeedijk richting Adornisdijk

Afbeelding: kijkend vanaf de Sint Jansdijk richting Adornisdijk

Afbeelding: Adornisdijk kijkend richting de Pannenschuur

2.4 Locatiespecifieke bodemkundige aspecten projectgebied

Bodemstructuur

De relevante geofysische omstandigheden zijn mede bepalend voor de vermoede indicatieve diepteligging van mogelijk aanwezige CE ten opzichte van het maaiveld ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Hierbij is de indicatieve diepteligging weer uitgangspunt bij het selecteren van de eventuele detectiemethode. Voor een exacte vaststelling van de bodemstructuur binnen het projectgebied wordt geadviseerd een hierin gespecialiseerd bureau in te schakelen.

Grondwaterpeil

Het grondwaterpeil is in relatie tot de vermoede indicatieve diepteligging van mogelijk aanwezige CE ten opzichte van het huidige maaiveld uitgangspunt bij het selecteren van de eventuele detectiemethode. Het bepalen van de exacte grondwaterstand valt buiten dit onderzoeksrapport.

Uitgevoerde milieukundige (bodem)onderzoeken

Het al dan niet aanwezig zijn van bodem- en/of grondwaterverontreinigingen is relevant bij het bepalen van de praktische aanpak van een eventueel explosieven onderzoek. Er zijn geen gegevens bekend met betrekking tot eventuele bodem- en/of grondwaterverontreinigingen.

Maaiveldhoogtes (toen en nu)

Het eventuele verschil in maaiveldhoogtes tussen toen en nu is bepalend voor de vermoede indicatieve diepteligging van mogelijk aanwezige CE ten opzichte van het huidige maaiveld in relatie tot de indicatieve indringdiepte van CE ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Er is geen informatie gevonden met betrekking tot de maaiveldhoogte ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Het bepalen van de exacte maaiveldhoogte valt buiten dit onderzoeksrapport.

Eerdere verwijdering van CE

De mogelijke aanwezigheid van CE is afhankelijk van eventuele reeds in het verleden uitgevoerde werkzaamheden die kunnen hebben geleid tot het verwijderen van CE uit de bodem. Verwijdering van CE door incidentele vondsten heeft hierbij doorgaans weinig invloed op de situatie van aanwezigheid van CE in het projectgebied

Detectieverstorende obstakels projectgebied

Het wel of niet aanwezig zijn van zichtbare en niet-zichtbare verstorende obstakels is van belang voor het selecteren van de juiste opsporingsmethode in het geval van een mogelijk vervolgonderzoek naar conventionele explosieven (veldwerk).

Binnen het projectgebied dient men rekening te houden met o.a. de volgende zichtbare verstoringen:

- straatmeubilair;
- hekwerken;
- passerend verkeer.

Binnen het projectgebied dient men rekening te houden met o.a. de volgende niet zichtbare verstoringen:

- rode baksteen puin (onder wegen);
- kabels en leidingen.

3. TE RAADPLEGEN BRONNEN

3.1 Inleiding

Binnen de Vereniging voor Explosievenopsporing (VEO) zijn afspraken gemaakt met betrekking tot een aantal verplichte en optionele bronnen die dienen te worden gebruikt bij het bronnenonderzoek, teneinde tot een gedegen probleeminventarisatie te komen. De verschillende informatiebronnen die wij voor dit vooronderzoek hebben geraadpleegd, worden onderstaand kort voor het voetlicht gebracht. Deze informatiebronnen bestaan onder andere uit diverse literatuur, (archief)instellingen, (luchtfoto)collecties en mogelijk getuigen.

3.2 Verplichte bronnen

Literatuur

Over de Tweede Wereldoorlog zijn zeer veel boeken en tijdschriften verschenen van zeer uiteenlopende status, kwaliteit en nauwkeurigheid. Bij het bronnenonderzoek worden op basis van literatuuronderzoek de oorlogshandelingen die relevant zijn voor de mogelijke aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied in kaart gebracht. Deze informatie wordt verwerkt in de historische context.

Gemeente- en Streekarchieven

Bij het raadplegen van het gemeentearchief worden ten minste de stukken van de luchtbeschermingsdienst, de stukken over aangetroffen/geruimde CE en de oorlogsschaderapporten in de gemeente geraadpleegd. Indien deze stukken niet aanwezig zijn, wordt dit vermeld in de rapportage. Indien er indicaties zijn voor de aanwezigheid van CE wordt in het gemeentearchief voorts gezocht naar gegevens over relevante naoorlogse ontwikkelingen (contra indicaties), tenzij andere bronnen hierover reeds voldoende informatie hebben opgeleverd. Indien deze gegevens niet aanwezig zijn, wordt dit vermeld in de rapportage.

Archief Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD)

In 1971 heeft het EOD van het Ministerie van Defensie de taak voor het ruimen van aangetroffen conventionele explosieven van de Hulpverleningsdienst van het Ministerie van Binnenlandse Zaken overgenomen. Vanaf die tijd zijn alle meldingen (MORA's) van aangetroffen conventionele explosieven vrij nauwgezet bijgehouden. Ook beheert de EOD een overzicht van zowel Duitse als Geallieerde mijnenveldkaarten.

Luchtfotocollecties

In Nederland zijn twee archieven die samen een vrij complete collectie beheren van relevante luchtfoto's die tijdens en vooral in de nadagen van de tweede Wereldoorlog zijn gemaakt door zowel de Britse als Amerikaanse luchtmacht. Een deel van deze luchtfotocollectie bevindt zich in de afdeling Speciale Collecties, Bibliotheek Wageningen UR te Wageningen. Het andere deel bevindt zich in de collectie van het Kadaster Geo-informatie te Zwolle.

In Schotland bevindt zich een omvangrijke collectie luchtfoto's bij The Aerial Reconnaissance Archives (TARA), Edinburgh.

Bij de selectie van luchtfoto's wordt onder andere gekeken naar de opnamedatum in relatie tot oorlogshandelingen. De geselecteerde luchtfoto's worden geïnterpreteerd op schade aan het landschap als gevolg van oorlogshandelingen en de aanwezigheid van militaire werken. De interpretatie geschiedt door een deskundige met ervaring in de interpretatie van luchtfoto's uit het tijdvak 1940-1945.

3.3 Optionele bronnen

Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH)

Het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) te 's-Gravenhage beheert een documentatieverzameling van bijna 2500 meter. Hierin bevinden zich onder meer gevechtsrapporten over de meidagen van 1940. Ook Duitse aanvalsplannen vallen onder deze collectie. Daarnaast beheert zij ook een omvangrijke collectie staf- en inlichtingenkaarten van het verzet uit de Tweede Wereldoorlog.

Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD)

De geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog in Nederland is vastgelegd in circa vierhonderd archieven die bij het NIOD in Amsterdam ingezien kunnen worden. Op de website zijn de archieven beschreven van onder andere het Duitse bezettingsbestuur, ministeries in Den Haag en Londen, verzetsgroepen, joodse en nationaal-socialistische organisaties en gevangenkampen.

Buitenlandse archieven Algemeen

Naast de reeds genoemde Nederlandse archieven zijn ook in het buitenland diverse archieven welke mogelijk beschikken over informatie die ondersteunend kan zijn voor het vooronderzoek. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld:

- The National Archives (Londen, Engeland);
- Bundesarchiv-Militärarchiv (Freiburg, Duitsland);
- The National Archives (Washington DC, Verenigde Staten).

Getuigenverklaringen

Getuigenverklaringen zijn verklaringen van bewoners die tijdens en/of na de Tweede Wereldoorlog bekend zijn met en/of wonen in de directe omgeving van het onderzoeksgebied.

Historische- en heemkunde verenigingen

Historische- en heemkundige verenigingen beschikken met regelmaat over omgevingsspecifieke informatie aangaande de Tweede Wereldoorlog

4. PROBLEEMINVENTARISATIE

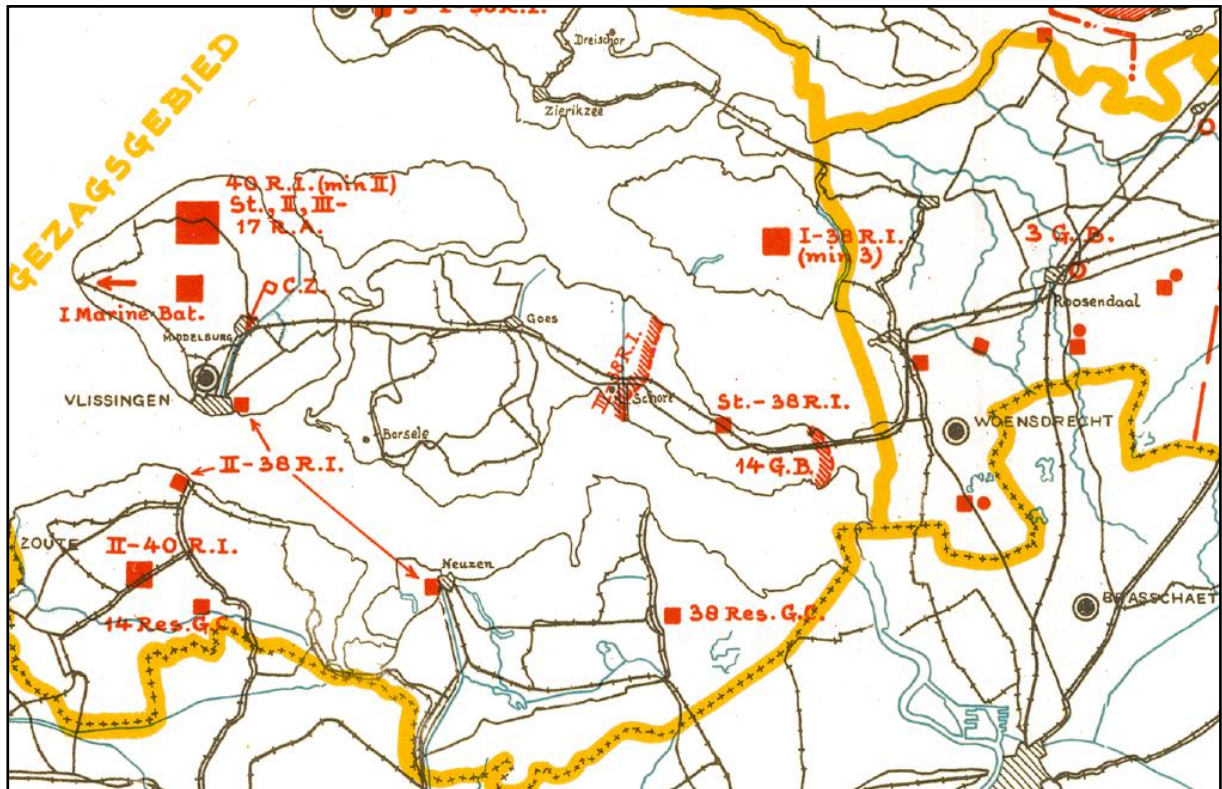
4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de informatie die is verzameld ten aanzien van de op het onderzoeksgebied betrekking hebbende historische gebeurtenissen. Op basis hiervan wordt een zo compleet mogelijk beeld geschetst van de zaken die zich in- of rondom het projectgebied hebben afgespeeld. Bovendien vormt deze inventarisatie van historisch feitenmateriaal de basis voor de probleemanalyse. Er wordt getracht dit historisch feitenmateriaal aan de hand van een tweede bron (niet zijnde literatuur) te verifiëren.

4.2 Algemene historische context

Gevechten in 1940 en de oorlog tot 1944

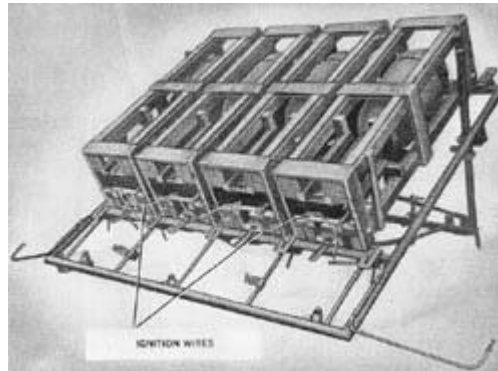
Voor de kustverdediging lag in januari 1940 het 2e Bataljon van het 40e Regiment Infanterie in Nieuwvliet als onderdeel van het gebied De Nol- Nieuwe Sluis. De Nederlandse troepen leveren geen gevechten in Nieuwvliet. De oorlog bereikt Nieuwvliet pas op 13 mei 1940, als terugtrekkende Franse troepen zich hier hergroeperen. Tot gevechten komt het echter niet en de Franse troepen trekken zich terug, waarmee het 1940 verhaal voor Nieuwvliet eindigt. Op 21 mei komt een Duitse Junkers 88 van 1/Lg1 neer tussen Groede en Nieuwvliet. De exacte crashlocatie is niet bekend.

Afbeelding: positie van de Nederlandse troepen in Zeeland en Zeeuws-Vlaanderen¹

¹ Ministerie van Oorlog, Beknopt overzicht van de krijgsverrichtingen der Koninklijke Landmacht 10-19 mei 1940. Den Haag, 1947

De rest van de oorlogsjaren verlopen vrij rustig, met hier en daar een verzetsdaad zoals het doorknippen van telefoonkabels in 1942. De Duitsers beginnen echter als vrij snel met de versterking en verdediging van het kustgebied en op 2 januari 1942 is heel Zeeuws-Vlaanderen "Sperrgebiet", wat betekent dat men alleen het gebied kan betreden met speciale toestemming. De verdediging van het gebied is in handen van 712 Infanterie Divisie. De 2e batterij van 652 Artillerie Afdeling is verantwoordelijk voor Nieuwvliet. Deze moeten bij een eventuele landing de geallieerde troepen stoppen. In 1944 worden er ook verschillende rekken met raketten geplaatst van het type schweres Wurfgerät 40 (s.W.G.40), deze kunnen elektrisch worden afgevuurd. Als in het voorjaar een blikseminslag is worden spontaan een aantal raketten afgevuurd welke op het strand van Cadzand inslaan.

Afbeelding: rek met s.W.G 40 zoals geplaatst bij Nieuwvliet

Op 17 en 24 mei 1944 worden vanaf Nieuwvliet in de richting van Schoondijke artilleriebeschietingen uitgevoerd als deel van een oefening. Ook proberen de Duitsers de bevolking in te zetten voor het graven van loopgraven en tankgrachten en het plaatsen van versperringen. Dit werd echter op grote schaal tegengewerkt. Op 23 augustus worden door een onbekend vliegtuig een aantal brandbommen afgeworpen. Deze komen neer in de Dorpsstraat, waar een woning annex winkel door brand wordt verwoest. In augustus 1944 liggen er troepen van 3 bataljon van het 745 Grenadier Regiment in reserve in Nieuwvliet.

Gevechten in 1944

Drie maanden na de landing van de geallieerden in Normandië op 6 juni 1944, stonden de geallieerden aan het Albertkanaal in België. In de tussenliggende drie maanden werd, afgezien van enkele havensteden, geheel Frankrijk en een groot gedeelte van België bevrijd. Eind september stakte de opmars. Dit was onder meer te wijten aan de te lange aanvoerlijnen, waardoor de bevoorrading van de geallieerde troepen steeds grotere problemen opleverde. De havenstad Antwerpen was weliswaar veroverd, maar door de ligging van de stad, namelijk ongeveer 50 km landinwaarts, was het onmogelijk deze te gebruiken. Door de snelle opmars was het 15e Duitse leger ingesloten, in het westen door de zee en in het oosten door de geallieerden. De Duitsers trokken zich terug langs de kust en hielden zo de toegangsweg naar Antwerpen aan beide oevers van de Schelde gesloten. Voor een verdere opmars hadden de geallieerden het gebruik van de haven van Antwerpen nodig. Het Canadese 1e leger kreeg daarom de opdracht Zeeland te veroveren.

Het plan voor de opening van de Scheldemonding bestond uit vier operaties. De eerste operatie was het bevrijden van het gebied ten noorden van Antwerpen om de toegang tot het schiereiland Zuid-Beveland veilig te stellen. De tweede was het opruimen van de Breskens pocket ten noorden van het Leopoldkanaal ("Operatie Switchback"). De derde, "Operatie Vitality", was de verovering van Zuid-Beveland. De slotfase zou de verovering van Walcheren zijn, dat door de Duitsers in een sterke vesting was veranderd (Operation Infatuate).

Operatie Switchback

In Zeeuws-Vlaanderen begon de slag met aanvallen over het Leopoldkanaal. Vooral in het deels geïnnundeerde polderland van westelijk Zeeuws-Vlaanderen bezaten de Duitsers een sterke vesting.

Voorafgaand aan de aanval bestookte de geallieerde artillerie een groot gebied ten noorden van het Leopoldkanaal, dichtbij de zone die nu weldra invasiegebied zou worden. Doel was om alle verkeer en iedere aanvoer van versterking onmogelijk te maken.

De Duitsers waren teruggevallen op verdedigingslinies op de lijn Breskens via Schoondijke en Oostburg naar Sluis.

Op 8 september wordt er in Nieuwvliet een veldhospitaal in gericht (in de bunkers op het kruispunt Sint Bavodijk-Mosseldijk), om de uit Frankrijk terugtrekkende troepen te verzorgen.

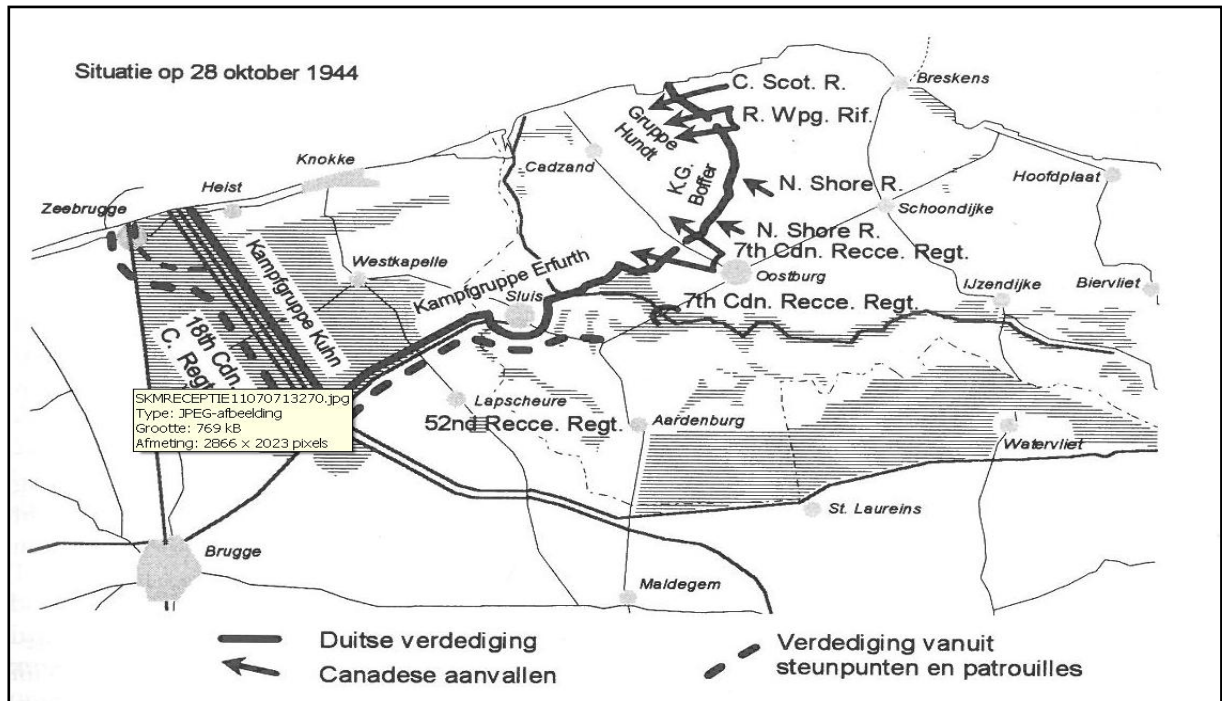
De gevechten rond Nieuwvliet beginnen pas eind oktober, als op de 22e de 7.2inch kanonnen van 59 Heavy Regiment Royal Artillery een beschieting uitvoeren op Nieuwvliet en Zuidzande. Het 14 Field Regiment Royal Canadian Artillery begint in de nacht van de 26^e met beschietingen op en om Nieuwvliet.

Op de 27e beginnen de Canadezen met een aanval op Nieuwvliet en Cadzand vanuit Groede. De Royal Winnipeg Rifles hadden opdracht om Nieuwvliet te bevrijden. Om 12.15uur begint de aanval, na ondersteuning van artillerie en mortiervuur. Men ondervindt veel hinder van Duits artilleriesvuur. De Duitsers (Kampfgruppe Hundt) zitten ten noorden van Nieuwvliet verscholen in bunkers. Rond 16.00uur bereikt men de gewenste posities, ondanks verliezen bij B en D compagnie. Andere compagnies gaan via de Bavodijk en Baanstpolderse Dijk op weg naar het dorp, ondersteund door 1 Regiment Royal Canadian Scottish. Deze verliezen bijna hun gehele A compagnie als deze in een hinderlaag loopt nabij het kruispunt Zeedijk en Adornisdijk. Ook worden ze onder vuur genomen door Duitsers uit loopgraven en schuilgaten en door de artillerie. Beide eenheden houden stand en willen de volgende dag de Duitse weerstand breken.

Abbeelding: 2 van 5 bunkers op het kruispunt Sint Bavodijk- Mosseldijk

Op de 28e vervolgen de Winnipegers hun opmars en vallen tegen 06.00uur de Steenen Heul aan, net onder het dorp. De bunkers aan De Vijf Wegen worden aangevallen, en ondanks ondersteuning van veldartillerie en kustgeschut van Walcheren, wat door bombardementen uiteindelijk wordt uitgeschakeld, moesten de Duitsers zich uiteindelijk toch overgeven aan de Canadezen.

Afbeelding: Situatie op 28 oktober 1944²

Er is wederom ondersteuning van de Canadian Scottish, welke om 09.15 twee Duitse versterkte posten aanvallen, bij de Sint Jansdijk-Mettenije dijk en Ardonisdijk-Lampsinsdijk.

De gevechten zijn zwaar en soms chaotisch, zo zelfs dat op een gegeven moment een genie-eenheid al mijnen nabij de Ardonisdijk aan het ruimen is, terwijl dit gebied nog op de Duitsers veroverd moeten worden!

Echter Nieuwvliet wordt aan het eind van de dag bevrijd en de opmars naar Cadzand kan de volgende dag beginnen. Op de 30e om 10.30uur wordt ook deze plaats door C compagnie van de Royal Canadian Scotts bevrijd.

Toen op 3 november het Canadese 1e leger de plaatsen Knokke en Zeebrugge bevrijdden, werd Operatie Switchback als voltooid beschouwd. Er waren 12.707 Duitse militairen krijgsgevangen gemaakt. Ruim 800 Canadezen en 788 Duitsers waren gesneuveld. De bevolking van Zeeuws-Vlaanderen betaalde een zware tol: 581 inwoners werden gedood, 2047 woningen waren totaal vernield en 1021 zwaar beschadigd.³ In Nieuwvliet sneuvelen 24 Duitse soldaten.

Van de 145 huizen in de gemeente werd 17% verwoest, 72,7% raakte licht beschadigd.⁴

² A.B.J. Goossens, West-Zeeuws-Vlaanderen 1939-1946 Deel 2: Vlucht en Bezetting. Apeldoorn 1997 (397)

³ Website Go2War2, <http://www.go2war2.nl/artikel/582/5>

⁴ Oorlogsschade kaart Zeeland

4.3 Verplichte bronnen

Literatuur

Op basis van literatuuronderzoek zijn de oorlogshandelingen geïnventariseerd die relevant zijn voor de mogelijke aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied.

Bevindingen: Er zijn diverse boeken en overige publicaties voor dit vooronderzoek geraadpleegd, waaruit een breed inzicht is verkregen in de oorlogshandelingen zoals zich die hebben voltrokken. Een samenvatting van de relevante oorlogshandelingen is gegeven in paragraaf 4.2. Algemene historische context.

Gemeente- en Streekarchieven

Het onderzoeksgebied is gelegen binnen de grenzen van de gemeente Sluis. Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog was Nieuwvliet een zelfstandige gemeente. Het archief van de gemeente Nieuwvliet is ondergebracht binnen de collectie van het Gemeentearchief te Sluis. In dit archief zijn de stukken van de luchtbeschermingsdienst, aangetroffen CE en de oorlogsschaderapporten geraadpleegd. Tevens is in het archief gezocht naar relevante naoorlogse ontwikkelingen.

Bevindingen: Het gemeentearchief beschikt over diverse archiefstukken met betrekking tot de mogelijke aanwezigheid van CE in en rond de gemeente. Een weergave van de relevante informatie uit de geraadpleegde archieven is opgenomen in bijlage 2.

Archief EOD MORA's

Bij de EOD te Culemborg zijn de MORA's (Melding Opdracht Ruimrapportage Afdoening) van het onderzoeksgebied opgevraagd en ontvangen.

Bevindingen: Een overzicht van de opgevraagde MORA's in het archief van de EOD is opgenomen in bijlage 3 van deze rapportage.

Archief EOD Mijnenveldkaarten

Er is een bezoek gebracht aan het archief van de EOD in Culemborg, waar de mijnenveldkaarten bewaard worden.

Bevindingen: Van het onderzoeksgebied zijn een aantal mijnenveldkaarten aangetroffen in het archief van de EOD.

Luchtfotocollecties (Nederland)

Op basis van overzichten van de beide archieven in Zwolle en Wageningen hebben we vast kunnen stellen dat de zowel Bibliotheek Wageningen UR te Wageningen als Geo-informatie te Zwolle luchtfoto's beheren die overeenkomen met het onderzoeksgebied.

Bevindingen: Tijdens het bezoek aan deze archieven zijn een zestal relevante luchtfoto's van het onderzoeksgebied aangetroffen. Deze foto's zijn opgenomen in bijlage 4.

4.4 Optionele bronnen

Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH)

Voor dit vooronderzoek is dit archief niet geraadpleegd, omdat ons eigen archief en de overige geraadpleegde bronnen voldoende informatie bevatten welke betrekking heeft op het onderzoeksgebied. Wel is op de website van het NIMH het zogenaamde Verliesregister 1939-1945 geraadpleegd. Deze lijst bevat een overzicht van gecrashte vliegtuigen in het Nederlandse luchtruim in bovengenoemd tijdvak.

Bevindingen: In het Verliesregister 1939-1945 hebben wij geen meldingen van gecrashte vliegtuigen gevonden in het onderzoeksgebied.

Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD)

In dit vooronderzoek zijn geen documenten uit dit archief opgenomen, omdat de informatie die zich bevindt in ons eigen archief en de overige geraadpleegde bronnen voldoende met het archief NIOD overeenkomstige gegevens bevatten welke betrekking hebben op het onderzoeksgebied.

Buitenlandse archieven Algemeen

Met uitzondering van The National Archives in Londen zijn deze buitenlandse archieven niet geraadpleegd. Dit omdat het verkregen feitenmateriaal reeds met meerdere bronnen afdoende is onderbouwd. Voor dit vooronderzoek hebben wij War Diaries ingezien afkomstig uit The National Archives in Londen. Deze gevechtsverslagen geven een overzicht van de activiteiten van diverse Britse gevechtseenheden die in Nederland aanwezig zijn geweest.

Bevindingen: in het betreffende archief zijn een drietal gevechtsrapporten (War Diaries) gevonden van eenheden die actief zijn geweest in het onderzoeksgebied. Aan de hand van de in deze gevechtsrapporten vermelde kaartcoördinaten zijn de door deze eenheden uitgevoerde verplaatsingen en gevechten ingetekend op de Bodem Belasting Kaart. Een overzicht van de geraadpleegde stukken uit The National Archives is opgenomen in bijlage 2.

Getuigenverklaringen

Voor dit vooronderzoek hebben wij ervoor gekozen om geen getuigenverklaringen op te nemen. Dit zoals overeengekomen met opdrachtgever.

Historische- en heemkunde verenigingen

In het kader van dit vooronderzoek hebben wij contact gezocht met de heer André Bauwens van de Heemkundekring West-Zeeuws-Vlaanderen te Aardenburg. Via hem kwamen wij in contact met de heer Frank Dumez, die als amateur-historicus al jaren onderzoek doet naar de Atlantikwall.

Bevindingen: In dit geval beschikt de heemkundekring niet over relevante aanvullende informatie over de oorlogshandelingen in het onderzoeksgebied in de periode 1940-1945, noch over informatie in de periode direct na WO II. Wel heeft de heer Dumez ons een aantal stukken ter beschikking gesteld, waaronder een geallieerde stafkaart, welke verwerkt is op de bodem belasting kaart en in bijlage 5.

Overige, Stafkaarten

Voor dit vooronderzoek hebben wij gebruik gemaakt van de relevante stafkaart uit ons eigen archief en de stafkaart verstrekt door de heer Dumez. De omschrijving en een afdruk van de stafkaart die betrekking heeft op het onderzoeksgebied is aanwezig in bijlage 5 van dit vooronderzoek.

Bevindingen: Van het onderzoeksgebied is 1 stafkaart uit de periode 1940-1945 aangetroffen.

4.5 Conclusie Probleeminventarisatie

Naar aanleiding van de inventarisatie van gegevens blijkt dat er zich in de omgeving van het projectgebied diverse oorlogshandelingen hebben voorgedaan. Uit de literatuur blijkt dat er granaatbeschietingen en hevige grondgevechten hebben plaatsgevonden. Ook uit de geraadpleegde archiefinformatie blijken indicaties voor de aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied. Er zijn zes relevante luchtfoto's van het onderzoeksgebied aangetroffen.

Tenslotte is een aanzienlijk aantal MORA's gevonden met betrekking tot het onderzoeksgebied. Samenvattend kan worden gesteld dat voldoende geschikt feitenmateriaal is verzameld om een probleemanalyse te adviseren.

4.6 Leemte in kennis

Door middel van een BRL-OCE (opsporing conventionele explosieven), ISO 9001 (kwaliteit), ISO 14001 (milieu), en VCA** (veiligheid) gecertificeerd kwaliteitssysteem borgt Bodac de kwaliteit en veiligheid van haar diensten. Het vooronderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de BRL OCE versie 2007-02 en de richtlijnen van de VEO (Vereniging voor Explosieven Opsporing). Het is uiteraard altijd mogelijk dat bepaalde oorlogshandelingen niet zijn beschreven, gearchiveerd of in de tijd verloren zijn gegaan, waardoor deze in het heden niet als feitenmateriaal terug te vinden zijn.

4.7 Advies

Op basis van dit onderzoek wordt geadviseerd om de probleemanalyse van het onderzoeksgebied uit te laten voeren.

5. PROBLEEMANALYSE

5.1 Inleiding

De uitgevoerde probleeminventarisatie is gecontroleerd op volledigheid en akkoord bevonden. Naast deze rapportage zijn, voor zover bij ons bekend, twee eerdere vooronderzoeken uitgevoerd. In 2007 deelproject Zwartepolder en in 2009 het project Zwakke Schakels, beide opgemaakt door Bodac. Binnen het onderzoeksgebied hebben, voor zover verondersteld vanuit de uitgevoerde probleeminventarisatie, diverse gevechtshandelingen plaatsgevonden. Deze gevechtshandelingen hebben mogelijk geresulteerd in het achterblijven van conventionele explosieven in de bodem binnen het projectgebied en de directe omgeving (onderzoeksgebied). Per bron zal onderstaand een analyse van het verkregen feitenmateriaal plaatsvinden. Tevens zijn de bevindingen weergegeven in de CE bodembelastingkaart in bijlage 6.

5.2 Analyse verplichte bronnen

Literatuur

De geanalyseerde literatuur geeft een duidelijk beeld van diverse oorlogshandelingen rond Nieuwvliet. Hieruit blijkt dat er artillerie- en mortierbeschietingen hebben plaatsgevonden, alsmede zware grondgevechten.

Bevindingen: Uit het via literatuur verzamelde relevante feitenmateriaal kan worden geconcludeerd dat o.a. **klein kaliber munitie, hand- en geweergrenaten, granaatwerpers, geschutsmunitie (grenaten en mortiergrenaten), mijnen, en vuurwapens** aanwezig kunnen zijn in het projectgebied.

Gemeentearchief

Het archief van de gemeente Sluis beschikt over diverse archiefstukken met betrekking tot de mogelijke aanwezigheid van CE in en rond de gemeente.

In het gemeentearchief zijn een aantal stukken aangetroffen met betrekking tot de periode 1940-1945, onder andere een mijnenveldkaart met betrekking tot het onderzoeksgebied.

Bevindingen: Op basis van de informatie in het gemeentearchief kan worden geconcludeerd dat o.a. **mijnen** aanwezig kunnen zijn in het projectgebied.

Archief EOD MORA's

Bij de EOD te Culemborg is een aanzienlijk aantal MORA's (Melding Opdracht Ruimrapportage Afdoeing) van het onderzoeksgebied aangetroffen.

Bevindingen: Op basis van het overzicht MORA's kan worden geconcludeerd dat o.a. **hand- en geweergrenaten, geschutsmunitie (grenaten en mortiergrenaten), raketten en mijnen** aanwezig kunnen zijn in het projectgebied.

Archief EOD Mijnenveldkaarten

Bevindingen: Van het onderzoeksgebied is een groot aantal mijnenveldkaarten aangetroffen in het archief van de EOD.

Luchtfotocollecties (Nederland)

Alleen luchtfoto's waarvan de relevantie door plaats en duidelijkheid vast is komen te staan zijn verwerkt in deze rapportage. De aangetroffen luchtfoto's dateren van juli, september en oktober 1944. De luchtfoto's zijn geïnterpreteerd door onze deskundige op het gebied van de interpretatie van luchtfoto's uit het tijdvak 1940-1945.

Bevindingen: Op de luchtfoto's zijn diverse oorlogshandelingen te onderscheiden welke in onderstaande tabel zijn weergegeven.

Op basis van de aangetroffen luchtfoto's kan worden geconcludeerd dat o.a. **klein kaliber munitie, hand- en geweergranaten, granaatwerpers, geschutsmunitie (granaten en mortiergranaten), afwerpmunitie (vliegtuigbommen)** en **vuurwapens** aanwezig kunnen zijn in het projectgebied.

Inv. nummer	Herkomst*	Zichtbare oorlogshandeling	Datum
4395	Speciale Collecties, Wageningen UR	Loopgraven, stellingen, bunkers en inslagen	20 juli 1944
4396	Speciale Collecties, Wageningen UR	Loopgraven, stellingen, bunkers en inslag	20 juli 1944
4267	Speciale Collecties, Wageningen UR	Loopgraven, stellingen, versperringen	10 september 1944
3024	Geo-Informatie, Zwolle	Loopgraven, stellingen, bunkers en inslagen	28 oktober 1944
3025	Geo-Informatie, Zwolle	Loopgraven, stellingen, bunkers en inslagen	28 oktober 1944
3026	Geo-Informatie, Zwolle	Loopgraven, stellingen, bunkers en inslagen	28 oktober 1944

Tabel 1: luchtfoto's

5.3 Analyse optionele bronnen

Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH)

Bevindingen: Tijdens de Tweede wereldoorlog zijn er voor zover bekend geen vliegtuigen neergekomen in het onderzoeksgebied.

Er is op 21 mei 1940 een Duits vliegtuig neergekomen tussen Groede en Nieuwvliet, maar de exacte crashlocatie is niet bekend. Ook is er op 22 september een Mosquito neergekomen, waarbij de twee inzittenden zijn omgekomen. Ook de exacte locatie van deze crash is echter niet te achterhalen, buiten de omschrijving "op het land van dhr. Verhage".

Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD)

In dit vooronderzoek zijn geen documenten uit dit archief opgenomen, omdat de informatie die zich bevindt in ons eigen archief en de overige geraadpleegde bronnen voldoende met het archief NIOD overeenkomstige gegevens bevatten welke betrekking hebben op het onderzoeksgebied.

Buitenlandse archieven Algemeen

Bevindingen: De geraadpleegde War Diaries van de eenheden die actief zijn geweest in het onderzoeksgebied bevestigen hetgeen is beschreven in de geraadpleegde literatuur.

Aan de hand van de in deze gevechtsrapporten vermelde kaartcoördinaten zijn de door deze eenheden uitgevoerde verplaatsingen en gevechten ingetekend op de Bodem Belasting Kaart. Een overzicht van de geraadpleegde stukken uit The National Archives is opgenomen in bijlage 2.

Op basis van de geraadpleegde War Diaries kan worden geconcludeerd dat o.a. **klein kaliber munitie, hand- en geweergranaten, granaatwerpers, geschutsmunitie (granaten en mortiergranaten), raketten, mijnen** en **vuurwapens** aanwezig kunnen zijn in het projectgebied.

Getuigenverklaringen

Voor dit vooronderzoek hebben wij ervoor gekozen om geen getuigenverklaringen op te nemen. Dit zoals overeengekomen met opdrachtgever.

Historische- en heemkunde verenigingen

Bevindingen: In dit geval beschikt deze organisatie niet over relevante aanvullende informatie over de oorlogshandelingen in het onderzoeksgebied in de periode 1940-1945, noch over informatie in de periode direct na WO II. Wel heeft de heer Dumez ons een aantal stukken ter beschikking gesteld, waaronder een stafkaart, welke verwerkt is op de bodem belasting kaart en in bijlage 5. Op deze stafkaart zijn diverse Duitse stellingen en posities ingetekend.

Overige, Stafkaarten

Bevindingen: Er is 1 stafkaart met daarop het projectgebied aangetroffen in ons archief.

5.4 Classificatie verdacht / niet verdacht

In een vooronderzoek naar de mogelijke aanwezigheid van conventionele explosieven kan het projectgebied worden gekwalificeerd als:

“niet verdacht”

Het onderzochte gebied is: “niet verdacht”, naar aanwijzingen dat er in en op het onderzochte gebied en de (directe) omgeving niet tot nauwelijks oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden.

“verdacht”

Het onderzochte gebied is: “verdacht”, naar feitenmateriaal dat er in en op het onderzochte gebied en de (directe) omgeving oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden. De aanwijzingen zijn afkomstig van gegevens verkregen via archieven, gegevens verkregen uit literatuur en soms luchtfoto's van het onderzoeksgebied.

Het projectgebied kwalificeren wij op basis van geïnventariseerd en geanalyseerd feitenmateriaal en conform het Besluit van 7 september 2009, houdende de regels met betrekking tot bijdragen aan gemeenten inzake de kosten voor opsporing en/of ruiming van als gevolg van de Tweede Wereldoorlog achtergebleven conventionele explosieven (Besluit van 7 september 2009 tot intrekking van het Bijdragebesluit kosten opsporing en ruiming Conventionele Explosieven Tweede Wereldoorlog 2006) als: **“VERDACHT”** van de aanwezigheid van conventionele explosieven.

5.5 Aan te treffen CE

Op basis van het geanalyseerde feitenmateriaal kunnen de navolgende soort, hoeveelheid en verschijningsvorm van conventionele explosieven voorkomen in het projectgebied. Onderstaande opgave is niet uitputtend maar geeft een aanname weer van mogelijk aan te treffen conventionele explosieven aan de hand van de uitgevoerde oorlogshandelingen. Er is geen reden om aan te nemen dat één van onderstaande conventionele explosieven niet is ingezet tijdens de gevechtshandelingen in de omgeving van het projectgebied.

Soort explosief	Verwachte Verschijningsvorm	Verwachte Hoeveelheid	Herkomst/ bron van het feitenmateriaal*	
			Bron 1	Bron 2
Klein kaliber munitie	Verschoten, achtergelaten, gedumpt	Tientallen tot honderden	L	Lu, WD
Hand en geweergrenaten	Geworpen, verschoten	Eén tot enkele	L	Lu, M, WD
Granaatwerpers	Verschoten, achtergelaten	Eén tot enkele	L	Lu, WD
Geschutmunitie	Verschoten, achtergelaten	Enkele tot tientallen	L	Lu, M, WD
Raketten	Verschoten	Eén tot enkele	M	WD
Mijnen(velden)	Gelegd, achtergelaten, gedumpt	Eén tot enkele	L	A, M, WD
Afwerpmunitie, vliegtuigbommen t/m 1000 Lbs GP	Afgeworpen	Eén tot enkele	Lu	-
Vuurwapens	Achtergelaten, gedumpt	Eén tot enkele	L	Lu, WD

* L= Literatuur, M= MORA, Lu= Luchtfoto, A=Archiefinformatie, WD = War Diaries, ENZ.

5.6 Afbakening verdachte gebied

Het grote aantal ruimingen van conventionele explosieven dat in de omgeving van Nieuwvliet is uitgevoerd, alsmede de artilleriebeschietingen en zware grondgevechten maken dat het gehele gebied waarop dit vooronderzoek zich richt verdacht is van de aanwezigheid van conventionele explosieven. De afbakening van het verdachte gebied in horizontale en verticale zin is hierbij gebaseerd op het risico van de aanwezigheid van CE.

Horizontale afbakening

De horizontale afbakening van het verdachte gebied is weergegeven op de CE Bodembelastingkaart in bijlage 6. Op basis van de geanalyseerde gegevens is het gehele projectgebied verdacht op de aanwezigheid van CE.

Verticale afbakening

Onderstaand is weergegeven de indicatieve verticale afbakening van het verdachte gebied.

Soort explosief	Verwachte Verschijningsvorm	Verwachte Hoeveelheid	Maximale indicatieve diepteligging CE in meters uitgaande van hoogte maaiveld t.t. van WOII**	
			Zand	Klei
Klein kaliber munitie	Verschoten, achtergelaten, gedumpt	Tientallen tot honderden	1 m*	1 m*
Hand en geweergranaten	Geworpen/verschoten	Eén tot enkele	1 m*	1 m*
Granaatwerpers	Verschoten, achtergelaten	Eén tot enkele	1 m*	1 m*
Geschutsmunitie	Verschoten, achtergelaten	Enkele tot tientallen	1,50 m	2,5 m
Raketten	Verschoten	Eén tot enkele	3 m	5 m
Mijnen(velden)	Gelegd, achtergelaten, gedumpt	Eén tot enkele	1 m*	1 m*
Afwerpmunitie, vliegtuigbommen t/m 1000 Lbs GP	Afgeworpen	Eén tot enkele	6 m***	7,50 m***
Vuurwapens	Achtergelaten, gedumpt	Eén tot enkele	1 m*	1 m*

* Er dient een minimale onderzoeksdiepte van 1 meter aangehouden te worden omdat rekening moet worden gehouden met de vermenging in de leeflaag door grondbewerkingen.

** Afwijkingen t.o.v. bovengenoemde tabel zijn mogelijk indien er zich ten tijde van WOII op de locatie bijvoorbeeld waterpartijen, schuttersputten, loopgraven, kraters, watergangen, ed. hebben bevonden.

*** GP zijnde voor algemeen gebruik, andere types en gewichten aan bommen kunnen dieper worden aangetroffen.

5.7 Risicoanalyse

Op basis van de uit te voeren werkzaamheden en de hierbij optredende effecten, is het mogelijk een analyse te maken van de invloed van effecten op eventueel aanwezige CE. De effecten die invloed kunnen hebben op CE zijn voornamelijk:

- Trillingen in de omgeving van het CE
- Toucheren van het CE: toucheren van een CE kan worden veroorzaakt door graafwerkzaamheden of contact van het CE.
- Bewegen van het CE: bewegen van een CE kan worden veroorzaakt door graafwerkzaamheden of contact van het CE.

Het ongewild in werking treden van conventionele explosieven kan persoonlijk letsel en materiële en financiële schade veroorzaken voor betrokken werknemers en de (directe) omgeving.

De schervengevarenzone is het gebied rond de ligplaats van een explosief, waar bij een eventuele explosie gerede kans bestaat dat men door scherven van het explosief of secundaire scherven van bijvoorbeeld puin wordt getroffen. Voor de grootte van de schervengevarenzone rondom een explosief gelden minimaal de in de onderstaande tabel genoemde afstanden. Deze tabel is afkomstig van de E.O.D. In de tabel is opgenomen een veiligheidsafstand voor "overige fragmenten". Het betreft hier fragmenten van bijvoorbeeld vliegtuigbommen zoals ophangogen en bodemplaat, die zich verder verplaatsen zodat de schervengevarenzone groter is.

Het vaststellen van de veiligheidsstraal vindt plaats op basis van de vermoedelijke soort en ligging van het conventioneel explosief gedurende de opsporing en ruiming. Bepalend hierbij is het soort conventioneel explosief in relatie tot de diepteligging ten opzichte van het maaiveld.

Netto explosief gewicht NEG (kg)	Schervengevarenzone fragmenten (m)	Schervengevarenzone overige fragmenten (m)	Schervengevarenzone met beschermingsconstructie (m) ⁵
0 – 0.5	200	-	n.v.t.
0.5 – 1.0	250	-	n.v.t.
1.0 – 1.5	310	-	n.v.t.
1.5 – 2.0	360	-	n.v.t.
2.0 – 2.5	410	-	n.v.t.
2.5 – 3.0	460	-	n.v.t.
3.0 – 3.5	510	-	n.v.t.
3.5 – 4.0	560	-	n.v.t.
4.0 – 4.5	610	-	n.v.t.
4.5 – 5.0	670	1140	n.v.t.
5.0 – 10	700	1420	n.v.t.
10 – 15	800	1660	n.v.t.
15 – 20	860	1720	n.v.t.
20 – 25	880	1780	n.v.t.
25 – 50	970	1940	250
50 – 75	1020	2040	250
75 – 125	1130	2260	250
125 – 250	1320	2630	500
250 – 500	1540	3050 ⁵	-
500 – 750	1690	3050	-
NEG > 750 ⁷	2000	3050	-

Tabel 3 Straal van het gebied waarin tijdens demontagehandelingen of tijdens een "niet-afgedekte" vernietiging maatregelen tegen scherfwerking moeten worden genomen.

Afbeelding: tabel afkomstig uit voorschrift VS 9-861 (pagina 5-14)

De kans op het onbedoeld in werking treden van een conventioneel explosief in het projectgebied zou kunnen worden weggelaten door de kans op stoot- en/of schokinitiatie uit te sluiten. Dit is mogelijk door voorafgaand werkzaamheden uit te voeren die leiden tot het opsporen en veiligstellen van mogelijk aanwezige CE.

Indien alleen grond wordt aangebracht, waarbij geen beroering of afgraving van de bodem plaatsvindt, kan worden overwogen om de bodem voorafgaand aan de (grond)werkzaamheden niet nader te onderzoeken op de aanwezigheid van CE. Bij aan- en afvoer van grond zal echter

vaak gebruik worden gemaakt van zware machines. De druk en trilling die door deze machines op de bovengrond wordt uitgeoefend kan mogelijk leiden tot het in werking treden van CE die (net) onder het maaiveld liggen. Het is derhalve aan te bevelen de bodem voorafgaand aan deze werkzaamheden toch te laten onderzoeken op de aanwezigheid van CE.

Daar waar enkel graafwerkzaamheden plaatsvinden binnen de contouren van reeds naoorlogs vergraven tracés van bijvoorbeeld wegcunetten en rioleringssleuven kan redelijkerwijs worden aangenomen dat CE reeds destijds zijn opgemerkt en weggenomen. Deze aanname is echter geen wetmatigheid. Wanneer wordt besloten deze gedeelten niet te laten onderzoeken op de aanwezigheid van CE is het raadzaam voor aanvang van de voorgenomen werkzaamheden een protocol op te stellen met betrekking tot de handelwijze bij het incidenteel aantreffen van CE uit W.O.II.

6. RAPPORTAGE BEVINDINGEN

6.1 Conclusie Probleemanalyse

Het grote aantal ruimingen van conventionele explosieven dat in de omgeving van Nieuwvliet is uitgevoerd, alsmede de artilleriebeschietingen en zware grondgevechten maken dat het gehele gebied waarop dit vooronderzoek zich richt verdacht is van de aanwezigheid van conventionele explosieven. De bevindingen uit de probleemanalyse zijn weergegeven in de CE Bodembelastingkaart in bijlage 6.

6.2 Leemte in kennis

Door middel van een BRL-OCE (opsporing conventionele explosieven), ISO 9001 (kwaliteit), ISO 14001 (milieu), en VCA** (veiligheid) gecertificeerd kwaliteitssysteem borgt Bodac de kwaliteit en veiligheid van haar diensten. Het historisch vooronderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de BRL OCE versie 2007-02 en de richtlijnen van de VEO (Vereniging voor Explosieven Opsporing). Het is uiteraard altijd mogelijk dat bepaalde oorlogshandelingen niet zijn beschreven, gearchiveerd of in de tijd verloren zijn gegaan, waardoor deze in het heden niet als feitenmateriaal terug te vinden zijn.

Er zijn geen aanwijzingen gevonden met betrekking tot eventuele bombardementen en vliegtuigbeschietingen in het projectgebied. Toch is er een raketkop aangetroffen, wat zou kunnen betekenen dat er toch beschietingen hebben plaatsgevonden. Ook zijn er op de luchtfoto's inslagen te zien met een doorsnede van ongeveer 8 meter, wat zou betekenen dat er gebombardeerd is met bommen van 125-250kg. Er zijn echter geen literatuur of archiefstukken hieromtrent gevonden.

De aanwezige mijnenvelden zijn hoogstwaarschijnlijk allemaal geruimd, maar bij het uitvoeren van detectiewerkzaamheden zijn in het projectgebied Cavelot in Cadzand een groot aantal mijnen aangetroffen, wat erop duidt dat dit toch niet altijd goed is gebeurd.

6.3 Advies

Bodac B.V. adviseert de opdrachtgever vóór aanvang van de voorgenomen (grond)werkzaamheden het projectgebied te laten onderzoeken op de mogelijke aanwezigheid van conventionele explosieven (door middel van oppervlakte detectie) en deze te laten verwijderen. De werkzaamheden lokaliseren, benaderen, identificeren en assisteren bij het ruimen van conventionele explosieven uit te laten voeren door een BRL OCE A en B gecertificeerd bedrijf.

Daar waar enkel graafwerkzaamheden plaatsvinden binnen de contouren van reeds naoorlogs vergraven tracés van bijvoorbeeld wegcunetten en rioleringssleuven kan redelijkerwijs worden aangenomen dat CE reeds destijds zijn opgemerkt en weggenomen. Deze aanname is echter geen wetmatigheid. Wanneer wordt besloten deze gedeelten niet te laten onderzoeken op de aanwezigheid van CE is het raadzaam voor aanvang van de voorgenomen werkzaamheden een protocol op te stellen met betrekking tot de handelwijze bij het incidenteel aantreffen van CE uit W.O.II.

Bijlagen

Bijlage 1. Lijst van afkortingen en specificaties

BRL	Beoordelingsrichtlijnen
OCE	Opsporen Conventionele Explosieven
CE	Conventionele Explosieven
EOD	Explosieven Opruimingsdienst Defensie
FLAK	Flug Abwehr Kanone (Luchtafweergeschut)
KLIC	Kabels Leidingen Informatie Centrum
UO	Uitvoeringsopdrachten
V&G-plan	Veiligheid en Gezondheidsplan (Uitvoeringsfase)
VCA**	Veiligheid Checklist Aannemers **
VEO	Vereniging voor Explosieven Opsporing
WO	Werkopdracht

Bijlage 2. Weergave van relevante informatie uit archieven

Instructions regarding preparation of War Diaries (which will be kept from first day of mobilization, creation or embodiment) are contained in FS Regs Vol 1.

WAR DIARY (age 10)
OR
~~INTELLIGENCE SUMMARY~~
(Erase heading not required)

3/19A WFM 11
40/FAS/27 (10/20)

Original, duplicate and triplicate to be forwarded to OIC End Echelon for disposal.

Title page will be prepared.

THE ROYAL WINNIPEG RIFLES OCTOBER 1944

Place	Date	Hour	Summary of Events and Information	Remarks, references to Appendices and Initials
Holland 1/25000 Sheet 21 NE	Fri 27		Cloudy and cool with occasional showers and poor visibility. During the night a pl from D Coy captured an enemy 75mm gun at 053170. B Coy sent a patrol to recon the X rds at 039161 and at 0600 hrs attacked the enemy held area with two pls. The attackers met only moderate resistance and by 0710 hrs had occupied the X rds and captured 23 Fws. Two counter attacks were made on the newly gained posn during the morning but were repelled with by losses to the enemy. Lt-Col L.R. Fulton, DSO, held a Bn O Gp at 0900 hrs and issued his final orders for a D Coy attack on enemy posns along the main rd between GROEDE and NIEUWVLIET. The Bn Comd Party moved to 061162 at 1150 hrs and rear Bn HQ moved to 074151. D Coy launched their attack at 1215 hrs after arty and mortars had shelled the area to be occupied. Enemy opposition consisted mainly of concentrated and persistent shelling which made progress slow and extremely dangerous. However, by wise use of smoke screens and supporting arty D Coy succeeded in slowly pressing fwd and by 1600 hrs had occupied the area and captured a large number of prisoners. Enemy shelling caused several cas among B and D Coy personnel during the day. A Bn O Gp was held at 2000 hrs and orders were issued for an attack on NIEUWVLIET on the following day.	Day
	Sat 28		Partly cloudy and cool with fair visibility. C and D Coys sent patrols to recon the outskirts of the small city of NIEUWVLIET during the night. At 0615 hrs D Coy attacked the city from the East and C Coy from the SE. Only moderate resistance was encountered and by 0730 hrs the two coys, assisting Sp Coy units were in complete possession of the town and had captured 150 prisoners. B Coy carried out mopping up ops South of the city and brought in several enemy prisoners. The Bn Comd Gp moved to NIEUWVLIET at 1045 hrs and rear Bn HQ moved to 061162. The CO attended a Bde O Gp at 1245 hrs. During the afternoon liaison patrols contacted the North Shore Regt on the Bn left flank and 1 C Scot R on the right. At 1700 hrs A Coy moved fwd and after overcoming moderate enemy resistance occupied area 016170 and captured 62 prisoners. Another 60 prisoners were captured by the Carrier Pl while conducting mopping up ops. Extensive enemy shell fire and snipers caused a few cas during the day.	Day

(10)
J.K.O.

Afbeelding: war diary The Royal Winnipeg Rifles WO 179/2965

Instructions regarding preparation of War Diaries (which will be kept from first day of mobilization, creation or embodiment) are contained in FS Regs Vol 1.

WAR DIARY (Page 11)
OR
~~INTELLIGENCE SUMMARY~~
(Erase heading not required)

3/19A WFM 11
40/FAS/27 (10/20)

Original, duplicate and triplicate to be forwarded to OIC End Echelon for disposal.

Title page will be prepared.

THE ROYAL WINNIPEG RIFLES OCTOBER 1944

Place	Date	Hour	Summary of Events and Information	Remarks, references to Appendices and Initials
Holland 1/25000 Sheet 21 NE	Sun 29		Cloudy and cool with fair visibility. Liaison and security patrols collected several prisoners during the night. The morning was quiet and devoted to reorganizing and rest. A series of attacks to the West were carried out during the afternoon and early evening over rds previously reconed by the Carrier Pl. By 2045 hrs the entire Bn was in posn in the area South of CADZAND with Bn HQ est at 003159. Isolated enemy tps encountered during the adv offered no resistance and many prisoners were captured.	
	Mon 30		Cloudy and cool with occasional showers. Visibility poor. A D Coy patrol reconed area 983154 and returned at 0500 hrs without having contacted the enemy. At 0700 hrs B Coy occupied the area and at 0930 hrs A Coy moved fwd to 974152. Brig G.S. Spragg visited Bn HQ at 0900 hrs. A Carrier Pl patrol carried out a recon of the area between UITWATERINGS KANAAL and INLAAGDIJK in squares 9615 and 9715. No enemy were found in the area and at 1200 hrs Coys moved to 973157. B Coy's new posns were heavily shelled and the bldgs caught fire forcing the coy to withdraw after having suffered several cas among personnel and vehs. The remainder of the day was devoted largely to patrolling and mopping up ops which resulted in several prisoners being captured. Lt-Col L.R. Fulton, DSO, attended a Bde conference at 1730 hrs and held a Bn O Gp at 1900 hrs. A and C Coys were ordered to send patrols across the Uitwatering Kanaal during the night, largely to create a diversion while 9 Cdn Inf Bde crossed in strength farther South.	

(11)
J.K.O.

Afbeelding: war diary The Royal Winnipeg Rifles WO 179/2965

Instructions regarding preparation of War Diaries (which will be kept from first day of mobilization, creation or embodiment) are contained in FS Regs Vol 1.

Title pages will be prepared.

WAR DIARY
OR
INTELLIGENCE SUMMARY
(Erase heading not required)

3/19A MPM 11
40/P&S/37 (5028)

Original, duplicate and triplicate to be forwarded to OIC 2nd Echelon for disposal.

Place	Date	Hour	Summary of Events and Information	Remarks, references to Appendices and initials
094188	Oct 26	(cont'd)	The 9th Cdn Inf Bde have now been withdrawn to reserve and is resting while the 8th and 7th Bdes compress the BREKENS POCKET into the GADZAND POCKET. That seemed to be the extent of our operation for the day. The conditions did not change for the SCOTTISH during the afternoon. The REGINAS were advancing towards 032188 (PATSY see trace) but were encountering fierce opposition.	
Sheet 21 NE Holland 1/25000 GADZAND			Casualties: NIL	
094188	Oct 27		Total strength: Officers, 36 Other ranks, 787. Weather: Cloudy and cool.	
		0500	Plans were laid during the early morning for "A" and "D" Coys to move forward through the REGINAS and to go after further enemy positions in square 0018 and 0118. The Coys began what was to prove to be a very difficult day. All went well and they crossed the Start Line 025190 at 0720 hours.- "A" Coy leading with "D" Coy 500yds to the rear. While they were feeling their way cautiously through enemy territory the remainder of the Bn was flexible. The Command Post closed down at BREKENS and eased forward to 067186. As the BnHQ took over the BREKENS position Reports came back from "A" Coy during the morning outlining successes. They had 24 PWs. This Coy was at 07182 and now had gained 8 more PWs. To date their opposition had been light. "D" Coy was following according to plan. "A" Coy had kept on but were now enduring painfully heavy shelling. They welcomed the nearby German dugouts and slit-trenches as made-to-order shelters. While these forward Coys were working ahead, "C" Coy was on the way to 024179 (XAY, see trace). The Carriers, too, were ordered for from their holding role near FORT FREDERICK HENDRIK. "A" Coy launched its final assault of the day with 9 Pl leading. They were bypassed by 7 and 8 Pls who found no enemy to hold them up. All went well until suddenly 9 Pl found itself fired on by machine guns at point-blank range. They were travelling along a road at the foot of a dyke and were met by a hail of fire from all sides. The enemy had allowed them to pass through and had then closed in. It was a well-planned and well-executed manoeuvre by the defending Paratroopers of the German Army. 9 Pl's runner, Pte Bowling, was sent	
067186		0830		
		0955		
		1030		
		1320		
		1630		

Afbeelding: war diary Canadian Scottish Regiment WO 179/2946

Instructions regarding preparation of War Diaries (which will be kept from first day of mobilization, creation or embodiment) are contained in FS Regs Vol 1.

Title pages will be prepared.

WAR DIARY
OR
INTELLIGENCE SUMMARY
(Erase heading not required)

3/19A MPM 11
40/P&S/37 (5028)

Original, duplicate and triplicate to be forwarded to OIC 2nd Echelon for disposal.

Place	Date	Hour	Summary of Events and Information	Remarks, references to Appendices and initials
067186	Oct 27	(cont'd)	back to warn Coy HQ of the situation. A bloody battle ensued with every ounce of fighting energy that the gallant "A" Coy men possessed. They gathered themselves into coordinated groups and answered the enemy with a hail of Bren and rifle fire. But the uneven battle could not last. Their ammunition was soon exhausted and their position on the open below the muzzles of the German machine guns was untenable. Only 12 men of "A" Coy escaped being overwhelmed in the action. "D" Coy came up later to find that Lt E.W. Schneider and the remaining "A" Coy men who were still in walking order had been whisked away in a hurry. All who remained on the battle-field were the stretcher-bearers who were evacuating wounded to the rear of the German lines by means of a captured Canadian Bren Carrier. This situation was soon changed to evacuating the wounded through our channels. As the main enemy force had withdrawn "D" Coy had little trouble in clearing the remaining strong-point and securing 34 PWs. The Bn consolidated in the area with "C" and "B" Coys moving up to hold the line with "D" Coy. The Bn is saddened and angered by the "A" Coy disaster so wish to avenge it as soon as possible. Perhaps we will be able to seal up the pocket and retake our men before they can be sent out by boat to Germany.	
Sheet 21 NE Holland 1/25000 GADZAND			Casualties: Officers, Lt E.W. Schneider (missing) Other ranks Killed 4 Wounded 5 Missing 40	
067186	Oct 28		Total strength: Officers 36 Other ranks, 775. Weather: Clear and cold.	
		0100	"C" Coy kept on to arrive at 025177 without incident. They set up in the area and tried to keep warm. 25th Prisoners passing through BnHQ lately, many have been in the infantry only a short while. It is a relief to them when they are taken prisoner and are not forced to endure our frightful arty barrages and rocketing by Typhoons.	

Afbeelding: war diary Canadian Scottish Regiment WO 179/2946

Instructions regarding preparation of War Diaries (which will be kept from first day of mobilization, creation or embodiment) are contained in FS Regs Vol 1.			WAR DIARY OR INTELLIGENCE SUMMARY		3/19A MPM 11 40/P&S/37 (0028)
Title pages will be prepared.			(Erase heading not required)		Original, duplicate and triplicate to be forwarded to OIC 2nd Echelon for disposal.
1 C Scot R (AF)			Page 35		Remarks, references to Appendices and initials
Place	Date	Hour	Summary of Events and Information		
Sheet 21 NE Holland 1/25000 CADZAND	Oct 28 1944	(cont'd)	"B" Coy got ahead some more and set up at 0261914. They and "C" Coy both had patrols ahead and were testing for enemy. "D" Coy also was busy. They sent in 2 P&W which they had picked up in their travels. When a further group of 3 P&W were sent back to BnHQ 2 of "A" Coy's missing men were brought back also-wounded. The pocket is growing smaller every day but still the hard core of resistance of the enemy is not broken. He simply retires to another prepared position and awaits the inevitable attack. Some discussion was held this morning with the REGIMAS as plans were outlined for them to move along between us and the coast. They want the SCOTTISH to clear two enemy strong-points 017170, 024176 before they go forward. With our present weakened condition, this seems like an exceedingly difficult task. As a help, though, "B" Coy was sent in to see what they could do with 124176. The BAKER BOYS lost contact with the Command Post for some hours but were not in any great danger. While they were engaged with their objective the situation regarding our boundaries with the WINNIPEGGS on the right were clarified. "C" Coy was sent to occupy the cross-roads at 028173 and so to eliminate the machine guns which had been sniping at the WINNIPEGGS from there. In a Sitrep to Bde the new location of the Command Post was given as 046192 and that of Admin BnHQ as 085170. More and more Prisoners continue to be passed back from our front (65 since yesterday). It is extremely difficult to give a clear picture of the enemy as they lose their importance to us once they are disarmed and captured. After that they are only numbers and nuisances who must be cared for until evacuated. Due to misinformation the Royal Canadian Engineers were sent in to clear the road to 124176 (HELLEN, see trace) before the attack by "C" Coy. Of course they were greeted by machine guns and retired. But "C" Coy had the odd experience of advancing down a road into "enemy" territory which was lined with signs "Roads and Verges Cleared". On securing the point "C" Coy was ordered to liaise with the WINNIPEGGS at 033168. "D" Coy found a strong-point 600 yds to their left and cleared it of its occupants. The remaining other-some pill-box at 017170 was given to the WINNIPEGGS "A" Coy who eventually secured it. This action gave more strength to our front for the evening's defences. Patrols of contact were laid on for the three Bns of the 7th Cdn Inf Bde. Casualties : Officers NIL Other ranks Killed 2 Wounded 7		
		0440			
		0515			
		0645			
		0915			
1050					
046192		1450			
		1730			

Afbeelding: war diary Canadian Scottish Regiment WO 179/2946

Instructions regarding preparation of War Diaries (which will be kept from first day of mobilization, creation or embodiment) are contained in FS Regs Vol 1.			WAR DIARY OR INTELLIGENCE SUMMARY		3/19A MPM 11 40/P&S/37 (0028)
Title pages will be prepared.			(Erase heading not required)		Original, duplicate and triplicate to be forwarded to OIC 2nd Echelon for disposal.
1 C Scot R (AF)			Page 36		Remarks, references to Appendices and initials
Place	Date	Hour	Summary of Events and Information		
Sheet 21 NE Holland 1/25000 CADZAND	Oct 29 1944		Total strength: Officers, 36 Other ranks, 760. Weather: Clear and cool. The day was not seriously active. Contact patrols had been successful during the night and had reported no enemy action. A few P&W continued to be brought in from their hiding places. Major E.G. English, O.C. "B" Coy, brought a high prize to the Command Post in the form of an enemy Artillery Officer who claimed that all resistance is very nearly "CAPUT" in the pocket. Perhaps he is correct, perhaps only feels sorry for himself because he is a prisoner. Soon afterwards, four paratroopers were picked up on the farm next to the Command Post. Proud, tough, hard-looking soldiers they are compared with some of the rank and file infantry whom we have met in various actions here. These paratroopers have been the backbone of all resistance as the S.S. were the backbone of the opposition at CAEN and FALAISE. An "O" Group of Coy Comds was held by OC Lt-col D. G. Crofton at the Command Post. There, were discussed the successes of the 2nd Cdn Inf Div on ZUID BEVELAND and the plans of 8th Cdn Inf Bde to straighten and fortify our line circling the few remaining Germans in the pocket. When this is done it is the intention to have the 9th Cdn Inf Bde pass through to punch home the final blow. But before the 7th Cdn Inf Bde was finished it had to secure CADZAND and the coastal strip north and north-west of CADZAND. The REGIMAS were on the offensive this evening clearing up what they could of their objectives. The SCOTTISH held firm and awaited orders to assist them or to take over. We were pleased to learn today that we may now refer to our Commanding Officer as Lt-col D.G. Crofton. It is a pleasure, sir! Coy posns were today as follows: "D" Coy 018180 : "B" Coy 022177 : "C" Coy 029174 see Trace appx 7 Casualties: Officers, Wounded Lt N.T. Park Other ranks, NIL		
		0915			
		1430			

Afbeelding: war diary Canadian Scottish Regiment WO 179/2946

MARECHAUSSEE GEWEST ROTTERDAM. NIEUWVLIEET, 23 Augustus 1943.

Afdeeling -o- OOSTBURG. nr. 7.50/36a.

GROEF -o- OOSTBURG. POST -o- CADZAND.

No. _____

BETREFFENDE : Brand, tengevolge van het uitwerpen van brandbommen door vreemde vliegtuigen.

De ondergeteekende, IZAAK MARINUS VERHULST, Opperwachtmeester der Marechaussee, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, ressorteerende onder de Groep OOSTBURG, Post CADZAND, Standplaats NIEUWVLIEET, heeft de eer U HoogEdelGestrenge/VEdelAchtbare/VEdele/beleefd het volgende te rapporteeren.

"Den drie en twintigsten Augustus 1900 drie en veertig, te omstreeks 0.30 uur, hoorde ik, dat vliegtuigen boven de gemeente NIEUWVLIEET vlogen en ik zag, dat door deze vreemde vliegtuigen boven de kom der gemeente, brandbommen werden afgeworpen. Ik zag, dat het woonhuis, tevens winkel, staande aan de Dorpsstraat in die gemeente, plaatselijk gemerkt No. 40 en bewoond door de Wed. A. W. VERPLANKE met haar twee zoons, door een brandbom werd getroffen, tengevolge waarvan dat pand direct in lichte laaie stond en geheel uitbrandde. De inwoners wisten zich te redden en bekwamen geen letsel. De brandweer was spoedig ter plaatse, terwijl later die van de gemeente GROEDE ook ter plaatse verscheen. Ik stelde onmiddellijk den Heer Burgemeester van NIEUWVLIEET met een en ander telefonisch in kennis, terwijl ik ook den Heer Groeps-Commandant te OOSTBURG telefonisch mededeeling deed.

De brandweer wist den brand te beperken tot genoemd perceel. Die van de gemeente GROEDE behoefde geen dienst te doen.

De Heer Burgemeester, alsmede de Heer Groeps-Commandant en de waarnemend Groeps-Commandant waren spoedig ter plaatse.

Meerdere brandbommen waren in de kom der gemeente gevallen zonder echter brand te veroorzaken.

Te omstreeks 4.00 uur op genoemden datum was de brand geblusht. Tijdens dit blusschen hebben wij ter plaatse de orde gehandhaafd.

Volgens verklaring van een zoon van de Wed. VERPLANKE, genaamd WILLEM ADRIAAN VERPLANKE, oud 44 jaar, landbouwer, wonende te NIEUWVLIEET, No. 40, was het huis verzekerd voor f. 1540.-- en de inboedel voor f. 1160.--, echter niet tegen molest. Volgens genoemde VERPLANKE bedraagt de schade aan den inboedel f. 5100.--. Hoeveel schade aan het gebouw was toegebracht, kon door hem niet vastgesteld worden."

coll, typ. Aldus door mij, Opperwachtmeester, naar waarheid opgemaakt.

Aan den Heer Luitenant-Kolonel, Gewest-Commandant te ROTTERDAM. De Opperwachtmeester, (I. M. VERHULST).

Den Heer wnd. Districts-Commandant te MIDDELBURG.

Den Heer Onderluitenant, Afdeeling-Commandant te OOSTBURG.

Den Heer Burgemeester der gemeente NIEUWVLIEET te GROEDE.

Den Heer Hoofdwachtmeester, Groeps-Commandant te OOSTBURG.

Den Heer Opperwachtmeester, Post-Commandant te CADZAND.

Gezien:
De Burgemeester van NIEUWVLIEET,
in bevel Schade ingez.

Abbeelding: gemeentebestuur Nieuwvliet 1630-1970 inv nr 637- 7.40 ontploffingen en ontbrandingen

7.40

Compagnie Genietroepen.
C., Majoor J.C. Hardeman.

Utrecht, 22 Nov. 145.

Bij deze heb ik de eer, U Edelaachtbare enige mededeelingen te doen toekomen:

- 1e De hierna volgende perceelen werden geruimd.
- 2e De volgens aanwezige plannen niet gevonden mijnen zijn achter de betreffende perceelen vermeld.
- 3e Voor de mijnen velden, waarvan geen plannen aanwezig waren, zijn gevaar opleverende projectielen geruimd.

No.	Datum van ruimen	A A N T A L			Verklaringen omtrent vermiste mijnen.
		volgens plannen bekend	geruimd	vermist	
11	15-9-45	1872	1773	99	44 gesprongen; 55 door overstroming weggedreven.
12	3-9-45	2594	2531	63	48 48 tevoren geruimd; 15 tevoren gesprongen.
14	21.9.45	1564	151	1413	Tevoren geruimd 4 tevoren gesprongen.

Den Heer Burgemeester
der Gemeente NIEUWVLIE

De O.C., Majoor der Genie
(J.C. Hardeman)

Afbeelding: gemeentebestuur Nieuwvliet 1630-1970 inv nr 640 7.40 ontploffingen en ontbrandingen

Afbeelding: gemeentebestuur Nieuwvliet 1630-1970 inv nr 640 7.40 ontploffingen en ontbrandingen

Bijlage 3. Uitgevoerde ruimopdrachten van CE door de EOD

Verklaring gebruikte afkortingen:

UO No. = uitvoeringsopdracht nummer
Datum = datum van bezoek EOD aan opgegeven locatie
Object = aangetroffen object op locatie
Locatie = locatie en/of adres van ligging mogelijk CE
Plaats = plaatsnaam
Gemeente = gemeentenaam
Niet aanwezig = Niet aanwezig bij de EOD, dus melding niet in kunnen zien

Verklaring afkortingen CE

Bgr = brisantgranaat
Hgr = handgranaat
KKM = klein kaliber munitie
Mgr = mortier granaat
Grnt = granaat
Pdr = ponder (Britse gewichtsaanduiding)

WO No.	Datum	Object	Locaite	Plaats	Gemeente
19720210	8-2-1972	2x Hgr Frans	pieterstraat 2	Nieuwvliet	Sluis
19720298	22-2-1972	3x Gr 75mm 1x Mgr 4inch, 1x Mgr 8cm, 1x Grnt 37mm	Nieuwvliet (woonkern)	Nieuwvliet	Sluis
19721592	13-7-1972	1x Bgr 155mm	Molenweg 4	Nieuwvliet	Sluis
	27-3-1972	4x Mgr 8cm	Molenweg 4	Nieuwvliet	Sluis
	5-4-1974	2x Bgr 75mm	Ter Moere 1	Nieuwvliet	Sluis
	11-4-1974	1x Mgr 8cm	Camping de Panneschuur	Nieuwvliet	Sluis
	31-7-1974	1x Mgr 8cm	Adornisdijk	Nieuwvliet	Sluis
19742009	29-7-1974	1x Grnt	Camping de Boshoeve	Nieuwvliet	Sluis
	27-8-1974	1x Bgr 10cm	Nieuwvlietseweg 41	Nieuwvliet	Sluis
	18-12-1974	1x Bgr 155mm	Adornispolder	Nieuwvliet	Sluis
	28-1-1976	2x Bgr 5cm, 2x Bgr 20mm, 2x onsteker	Ter Moere 6	Nieuwvliet	Sluis
	15-9-1976	1x Bgr 155mm		Nieuwvliet	Sluis
	16-2-1977	3x Bgr 10,5cm	Baanstpoldersedijk	Nieuwvliet	Sluis
	2-9-1977	1x Hgr	Sint Jansdijk 1	Nieuwvliet	Suis
	14-11-1978	1x Mgr 5cm	Cadzandseweg 18	Nieuwvliet	Sluis
19800019	3-1-1980	schroot	Camping Vogelenzang	Nieuwvliet	Sluis
	16-4-1980	1x Bgr 37mm	Ter Moere 2	Nieuwvliet	Sluis
19812364	4-8-1981	1x 4,5cm grnt	Dorpstraat	Nieuwvliet	Sluis
19812955	25-9-1981	niet meer aangetroffen	Mettenijedijk 7	Nieuwvliet	Sluis
19812976	28-9-1981	1x Hgr, 1 Mgr x 5cm, 1 Bgr 1x 2cm	Kapvelseweg 18	Nieuwvliet	Sluis
19813350	29-10-1981	1x Mgr 81mm	Mettenijedijk 7	Nieuwvliet	Sluis
	17-8-1994	20x .50	Strandpost	Nieuwvliet	Sluis
	4-10-1994	1x Bgr 10,5cm	Zeedijk 15	Nieuwvliet	Sluis
	4-1-1995	1x Bgr 15cm	Strand	Nieuwvliet	Sluis
	18-1-1995	1x Bgr 75mm	Strand	Nieuwvliet	Sluis

	7-3-1955	1x mijn ontsteker Duits 4x Bgr 2cm, 1x Kg KKM	Sint Jansdijk 9	Nieuwvliet	Sluis
	14-6-1995	5x Bgr 3,7cm, 0.5kg kkm			
	20-9-1995	1x Bgr 90mm, 1x Bgr 50mm	Ter Moere 10b	Nieuwvliet	Sluis
	9-11-1995	1x kop 60lbs sap	Lampsinsdijk	Nieuwvliet	Sluis
	28-12-1995	1x Hgr	Sint Bavodijk 39	Nieuwvliet	Sluis
	20-5-1996	1x Bgr 20mm 3x kkm	Mosseldijk 8	Nieuwvliet	Sluis
	3-6-1996	1x Bgr 20mm 1x Bgr 57mm, 10kg KKM	Ter Moere 10b	Nieuwvliet	Sluis
	23-10-1996	1x Bgr 105mm	Nieuwenhovendijk	Nieuwvliet	Sluis
	4-11-1996	1x Bgr 5.5inch	Mettenijedijk 7	Nieuwvliet	Sluis
	27-10-1997	1x Mgr 8cm, 1x Bgr 2cm	Provinciale weg hm6	Nieuwvliet	Sluis
	15-4-1998	1x Hgr US	Sint Bavodijk 16	Nieuwvliet	Sluis
19981666	17-8-1998	1x staart 3inch Mgr	Sint Bavodijk	Nieuwvliet	Sluis
19982009	7-10-1998	schroot	prinses wilhelminastr 20	Nieuwvliet	Sluis
19990050	9-1-1999	1x Mgr 4cm	Nieuwvlietseweg	Nieuwvliet	Sluis
19990930	23-5-1999	1x Bgr 7,5cm	Zeedijk	Nieuwvliet	Sluis
20000567	4-4-2000	1x Hgr Mills 36	Ter moere 2	Nieuwvliet	Sluis
20001697	4-9-2000	1x Bgr 5.5inch	Barendijk	Nieuwvliet	Sluis
20010690	10-5-2001	1x.50	Mosseldijk 8	Nieuwvliet	Sluis
20011032	3-7-2001	13x bgr 20mm, 5x bgr 37mm, 1x Kg KKM	Ter Moere (akker)	Nieuwvliet	Sluis
20030427	19-3-2003	1x Bgr 20mm, 3x Bgr 37mm, 1x huls 20mm	Ter Moere 12	Nieuwvliet	Sluis
20030814	15-5-2003	1x bgr 3cm	Ter Moere	Nieuwvliet	Sluis
	22-5-2003	1x Bgr 3cm	Ter Moere	Nieuwvliet	Sluis
20031955	3-12-2003	1x Bgr 3,7cm, 3x 2pndr	Ter Moere tussen perceel 10b en 11	Nieuwvliet	Sluis
20040438	5-4-2004	2x Bgr 7,5cm	Nieuwvlietseweg	Nieuwvliet	Sluis
20041169	6-8-2004	3x bgr 20mm, 1x restant ontsteker frans	Sint Jansdijk 9	Nieuwvliet	Sluis
20041640	3-11-2004	1x Bgr 3.7cm	Ter moere 12	Nieuwvliet	Sluis
20041675	9-11-2004	1x Bgr 3.7cm 13x Bgr 37mm Frans, 8x huls 37mm 6x kkm	Ter moere	Nieuwvliet	Sluis
20050944	30-6-2005	2x bgr 20mm, 1x Bgr 3,7cm	Ter moere 12	Nieuwvliet	Sluis
20051433	5-10-2005	6x Bgr 3.7cm, 1 Kg KKM	Ter moere 12	Nieuwvliet	Sluis
20051490	13-10-2005	1x Mgr 81mm	Zeedijk	Nieuwvliet	Sluis
20060273	6-3-2006	1x Bgr 20mm	Nieuwehovendijk	Nieuwvliet	Sluis
20060272	6-3-2006	1x Bgr 6pdr	Sint Jansdijk	Nieuwvliet	Sluis
20060608	25-4-2006	1x rest ontsteker	strand thv De Pannenschuur	Nieuwvliet	Sluis
20070596	16-4-2007	12x Bgr 2cm	Ter Moere 12	Nieuwvliet	Sluis
20070651	22-4-2007	1x Bgr 75mm 6x Bgr 20mm	Strand bij Nieuwvliet	Nieuwvliet	Sluis
20071119	9-7-2007	6x Bgr 20mm	Termoere 12	Nieuwvliet	Sluis
20071142	13-7-2007	1x tellermine 42	Zeedijk 19a (strand)	Nieuwvliet	Sluis
20071625	22-10-2007	1kg KKM, 4x Bgr 37mm, 1x Mgr 8cm, 1x Bgr 2cm	Ter Moere 12	Nieuwvliet	Sluis

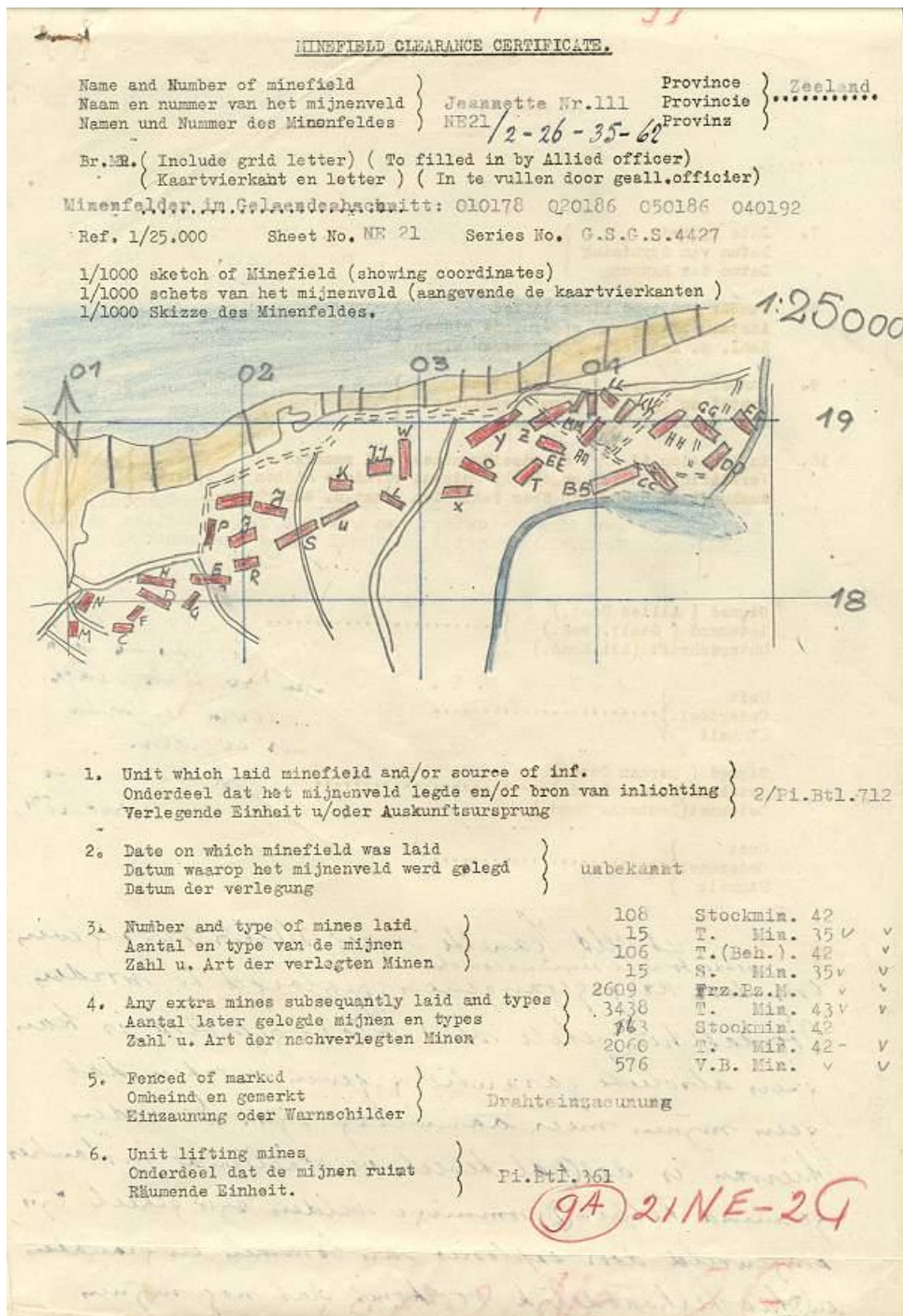
20080507	16-4-2008	6x 2cm, 4x 3.7cm, 3kg .303	Ter Moere 11, bij bunker	Nieuwvliet	Sluis
20080978	6-7-2008	1x 25pdr rook	Zeedijk	Nieuwvliet	Sluis
	20-5-2008	Niet bekend	Ter Moere 12	Nieuwvliet	Sluis
20081131	6-8-2008	3x Bgr 20mm, 20x Kkm 7,62	Ter Moere 12	Nieuwvliet	Sluis
20091738	17-11-2009	1x Bgr 3.7cm, 10x Kkm	Ter Moere t.h.v. 10b	Nieuwvliet	Sluis
20100078	18-1-2010	niet aanwezig	Herdijkte Zwarte Polder	Nieuwvliet	Sluis
20100261	3-3-2010	niet aanwezig	Zwarte polderweg	Nieuwvliet	Sluis
20100517	14-4-2010	schroot	Nieuwvlietseweg 14	Nieuwvliet	Sluis
20100547	19-4-2010	1x Bgr 27cm geplaatst als mijnlading	Zwarte polder t.h.v. de radartoren	Nieuwvliet	Sluis
20100588	25-4-2010	niets aangetroffen	Nabij radartoren.	Nieuwvliet	Sluis
20101136	4-8-2010	niet aanwezig	Zeedijk 17	Nieuwvliet	Sluis
20101155	11-8-2010	niet aanwezig	Ardornesdijk 2	Nieuwvliet	Sluis
20101199	20-8-2010	niet aanwezig	Zeeweg	Nieuwvliet	Sluis
20101556	26-10-2010	niet aanwezig	Ter Moere 12	Nieuwvliet	Sluis
20101584	1-11-2010	schroot	Ter Moere	Nieuwvliet	Sluis

Tabel: MORA's Nieuwvliet De meldingen binnen het projectgebied zijn in rood aangegeven.

Mijnenveldkaarten EOD

Afbeelding: overzicht van mijnevelden in het project- en onderzoeksgebied afkomstig van de EOD.

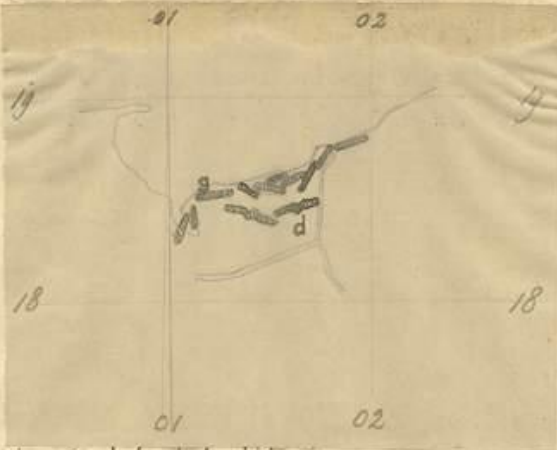
Afbeelding: overzicht van mijnenvelden in het project- en onderzoeksgebied afkomstig van de EOD.

MINEFIELD CLEARANCE CERTIFICATE.

Name and number of minefield } 21 NE/119 } Z. Vlaanderen
Naam en nummer van het mijnenveld } Province)
Namen und Nummer des Minenfeldes } "Helene" } Provincie)
Br. Mr. (Include grid letter) (To filled in by Allied officer) } Provincz)
(Kaartvierkant en letter) (In te vullen door geall. officier)

Ref. 1/25,000 sheet No. 21 NE Series No. G.S.G.S. 4427

1/1000 sketch of Minefield (showing coordinates)
1/1000 schets van het mijnenveld (aangevende de kaartvierkanten)
1/1000 skizze des Minenfeldes.

1. Unit which laid minefield and/or source of inf. }
Onderdeel dat het mijnenveld legde en/of bron van inlichtingen }
Verlegende linheit u/oder Auskunftsursprung } 2/Pi. Btl. 712

2. Date on which minefield was laid } 5/8 - 6 - '43 (ergänzung)
Datum waarop het mijnenveld werd gelegd } 7/11 - 2 - '43
Datum der verlegung }

3. Number and type of mines laid } 369 S. Mi. '35
Aantal en type van de mijnen } 735 L. Fr. Pz. Mi.
Zahl u. art der verlegten Minen } 468 V.B. Mi.
180 Beh. Mi.
119 Stock Mi.

4. Any extra mines subsequently laid and types }
Aantal later gelegde mijnen en types } onbekend
Zahl u. art der nachverlegten Minen }

5. Fenced or marked }
Omheind en gemerkt } neen
Einzäunung oder Warnschilder }

6. Unit lifting mines }
Onderdeel dat de mijnen ruimt } 6 B.T.B.
Räumende Einheit. }

(9A) 21 NE/119

Afbeelding: overzicht van mijnenvelden in het project- en onderzoeksgebied afkomstig van de EOD.

7. Date lifted } 2de 7/9 '46
Datum van opruiming }
Datum der Raumung }

8. Number and type mines lifted } Teilteld d: 12 S.Mi. 35 } in plan met
Aantal en type van opgeruimde mijnen } 6 L.F. R. Mi. } Ooangeduid.
Zahl u. art der aufgenommen Minen } Teilteld g: 44 VB mijnen

9. Number and types mines missing } 12 VB mijnen die waarschijn-
Aantal en type van vermiste mijnen } lyk zijn weggespoeld
Zahl u. art fehlende Minen } (zie ook eerste el. certif.)

10. Explanation if any, of missing mines, and remarks.
Verklaring, indien mogelijk, omtrent vermiste mijnen en opmerk.
Auskunft wenn möglich über fehlenden Minen u. Bemerkungen.

De aantallen gevonden S. mijnen en Franse A. Tk. mijnen zijn in tegen-
spraak met de opgaven in het eerste el. cert. (teilteld d.).
Het westel. deel van teilteld g is geheel schoon, daar werden gevon-
den (2 m. diep!) 24 VB mijnen; in het Oostel. uiteinde werden
20 VB mijnen gevonden (1 m. diep), de rest is waarschijnlijk
weggespoeld.
In de overige Teiltelder werd niets meer gevonden dan enkele
mijnen die wel onschadelijk gemaakt waren, doch nog niet
opgeblazen.

Signed (Allied Comd.) } J.C. van Beek
Getekend (Geall. Comd) }
Unterschrift (All. Komd.) } (G. S. C. v. Beek 2de Lt. I. d.)

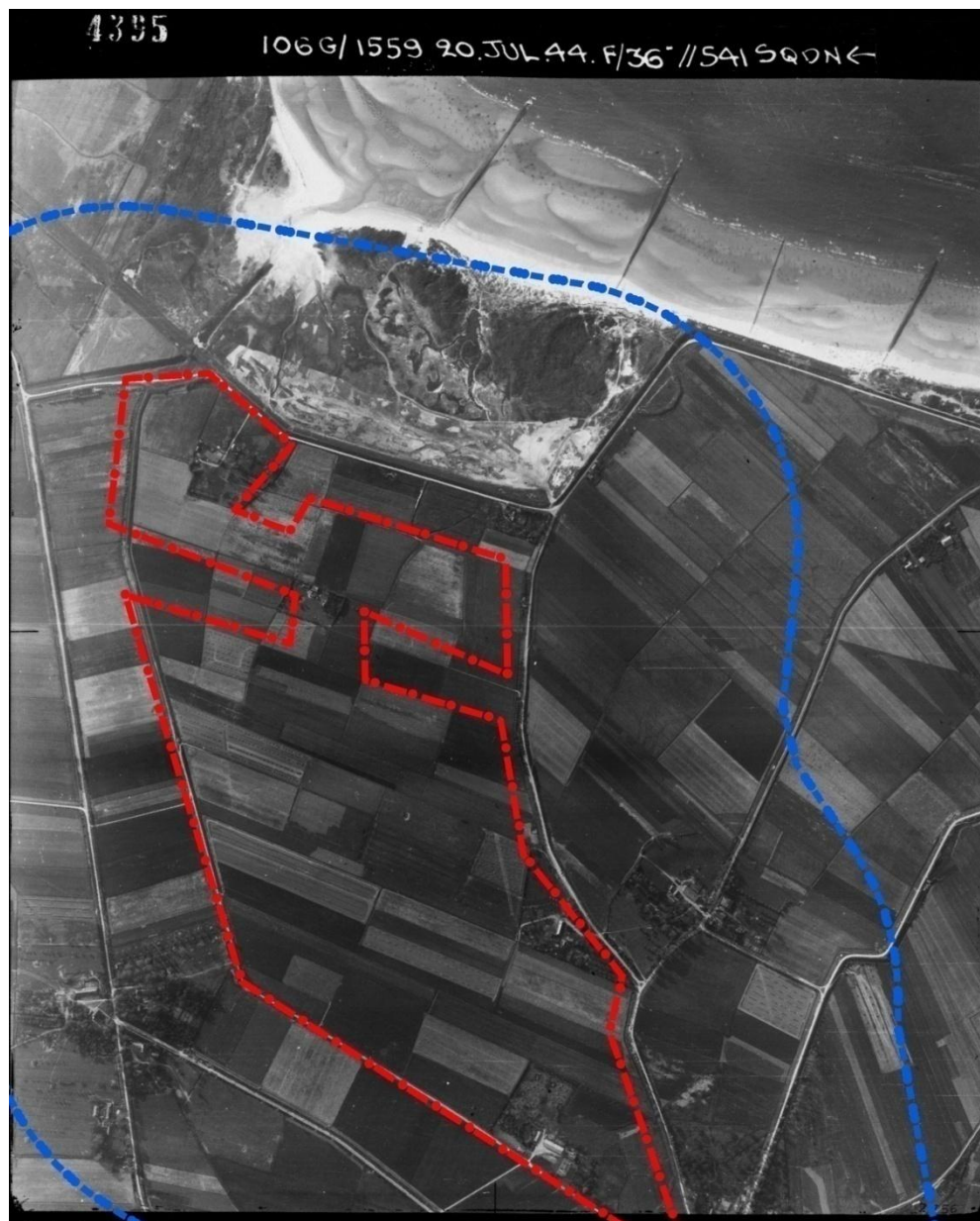
Unit } 6 B. F. B.
Onderdeel }
Einheit }

Signed (German Comd.) } Ghinda W.
Getekend (Duitse Comd.) }
Zeichnet (Deutsche Komd.) }

Unit } Pi. B.H. 361.
Onderdeel }
Einheit }

Afbeelding: overzicht van mijnenvelden in het project- en onderzoeksgebied afkomstig van de EOD.

Bijlage 4. Luchtfoto's

Herkomst: Speciale Collectie, Wageningen UR.

Inventarisnummer: 4395

Datum: 20 juli 1944

Opmerking: Er zijn loopgraven, stellingen, bunkers waar te nemen. In het rood het projectgebied.

Herkomst: Speciale Collectie, Wageningen UR.

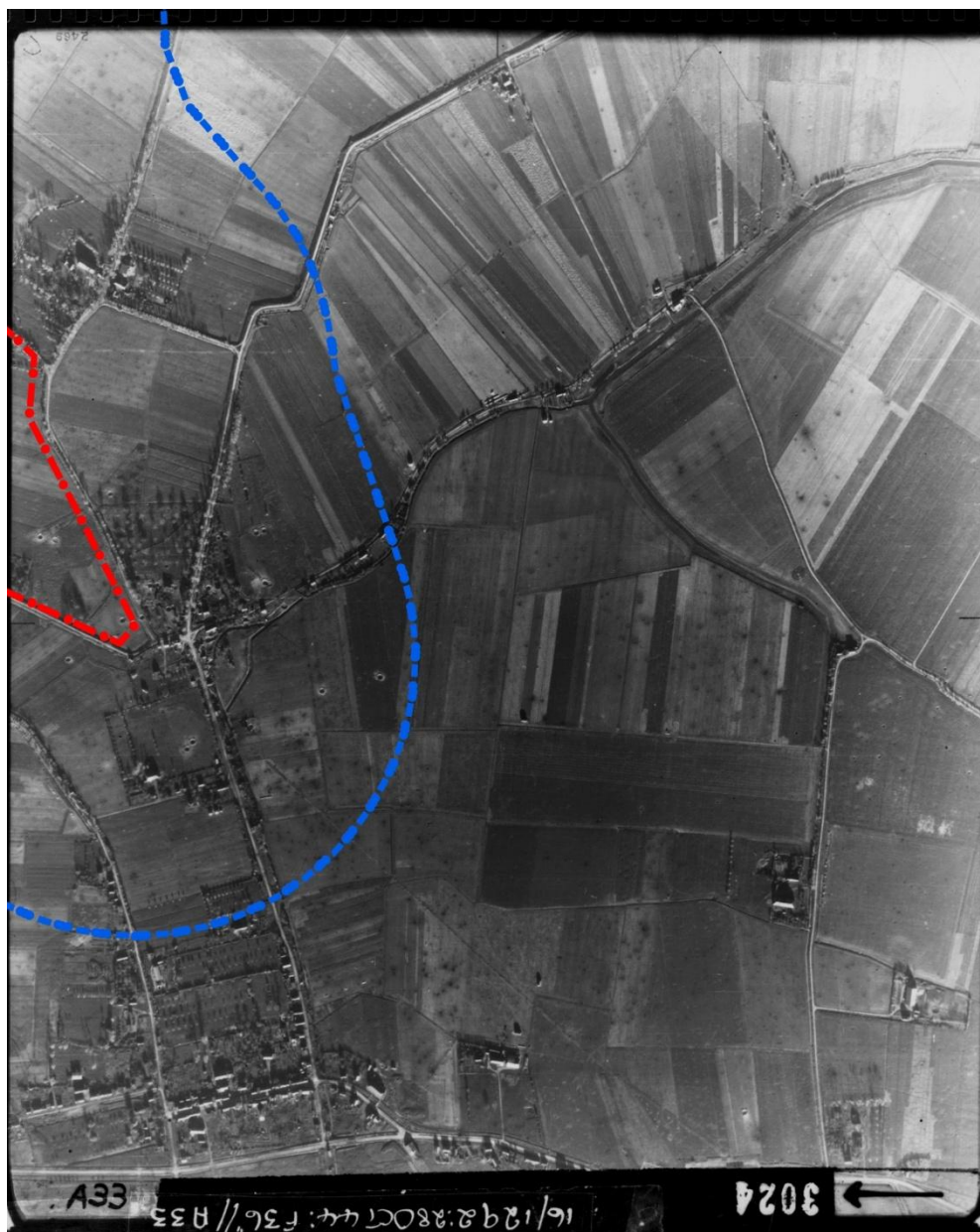
Inventarisnummer: 4396

Datum: 20 juli 1944

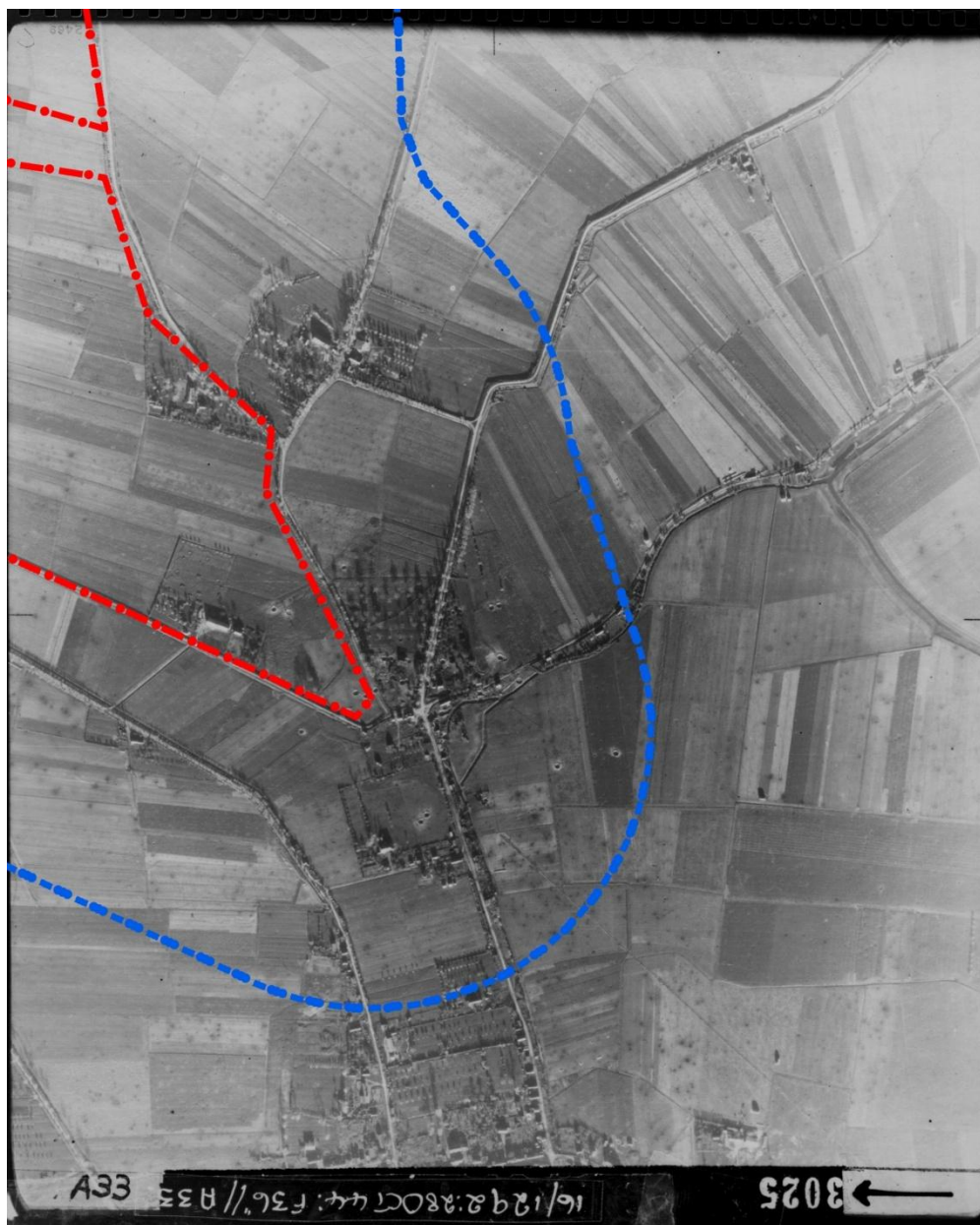
Opmerking: Er zijn loopgraven, stellingen, bunkers waar te nemen. In het rood het projectgebied.

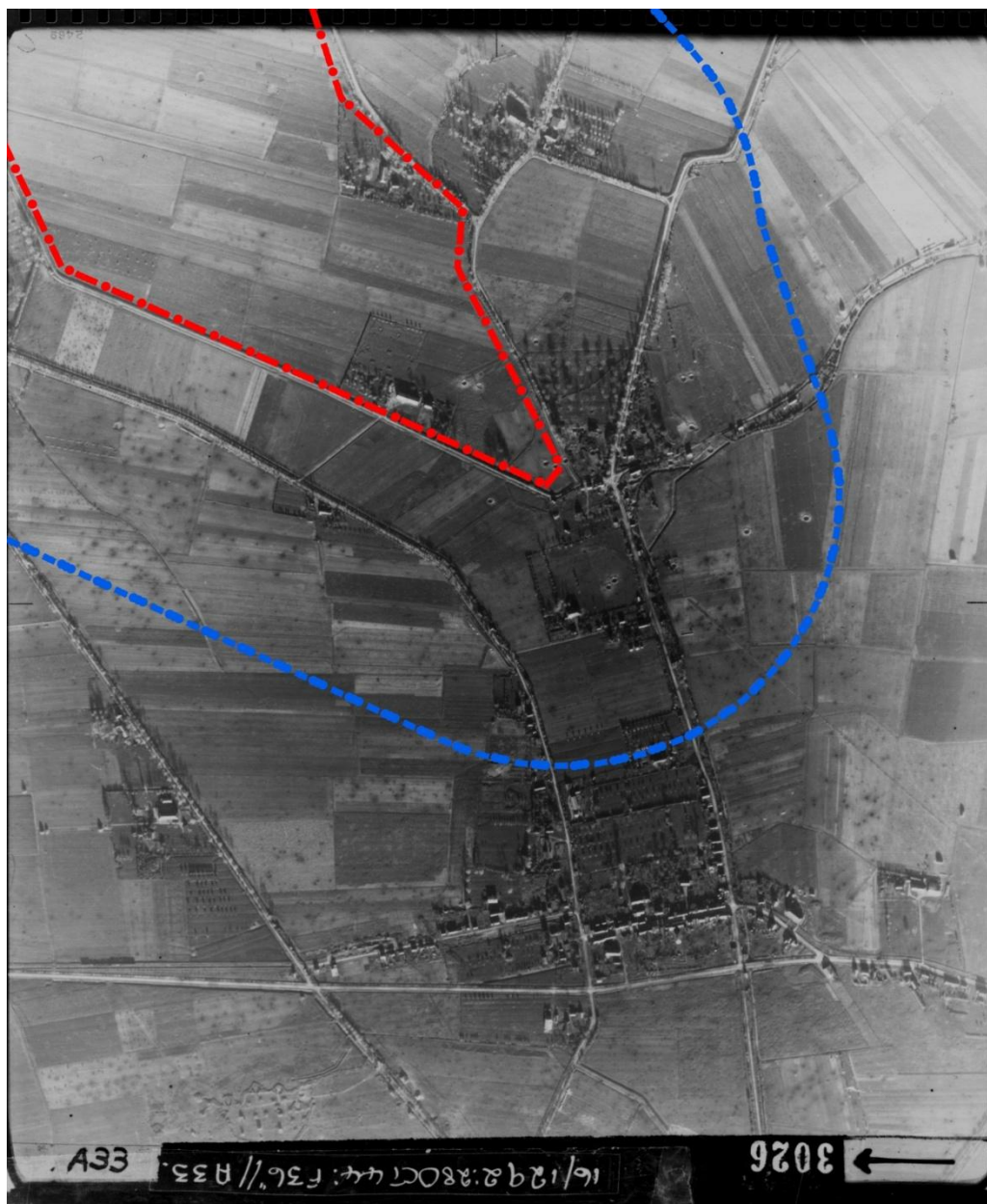
Herkomst: Speciale Collectie, Wageningen UR.
Inventarisnummer: 4267
Datum: 10 september 1944
Opmerking: Er zijn stellingen en inslagen waar te nemen.

Herkomst: Kadaster Geo-informatie te Zwolle.
Inventarisnummer: 3024
Datum: 28 oktober 1944
Opmerking: Er zijn loopgraven, stellingen, bunkers en inslagen waar te nemen.

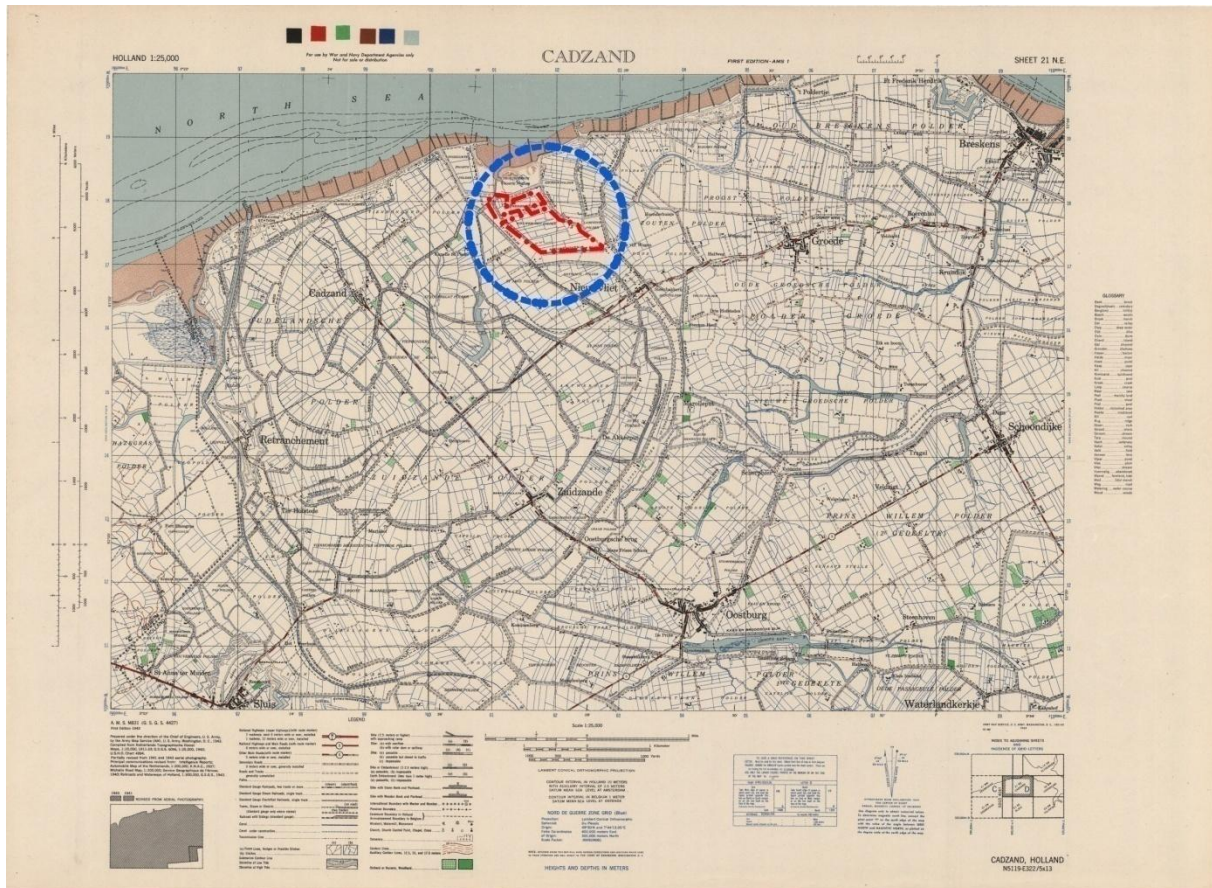

Herkomst: Kadaster Geo-informatie te Zwolle.
Inventarisnummer: 3025
Datum: 28 oktober 1944
Opmerking: Er zijn loopgraven, stellingen, bunkers en inslagen waar te nemen.

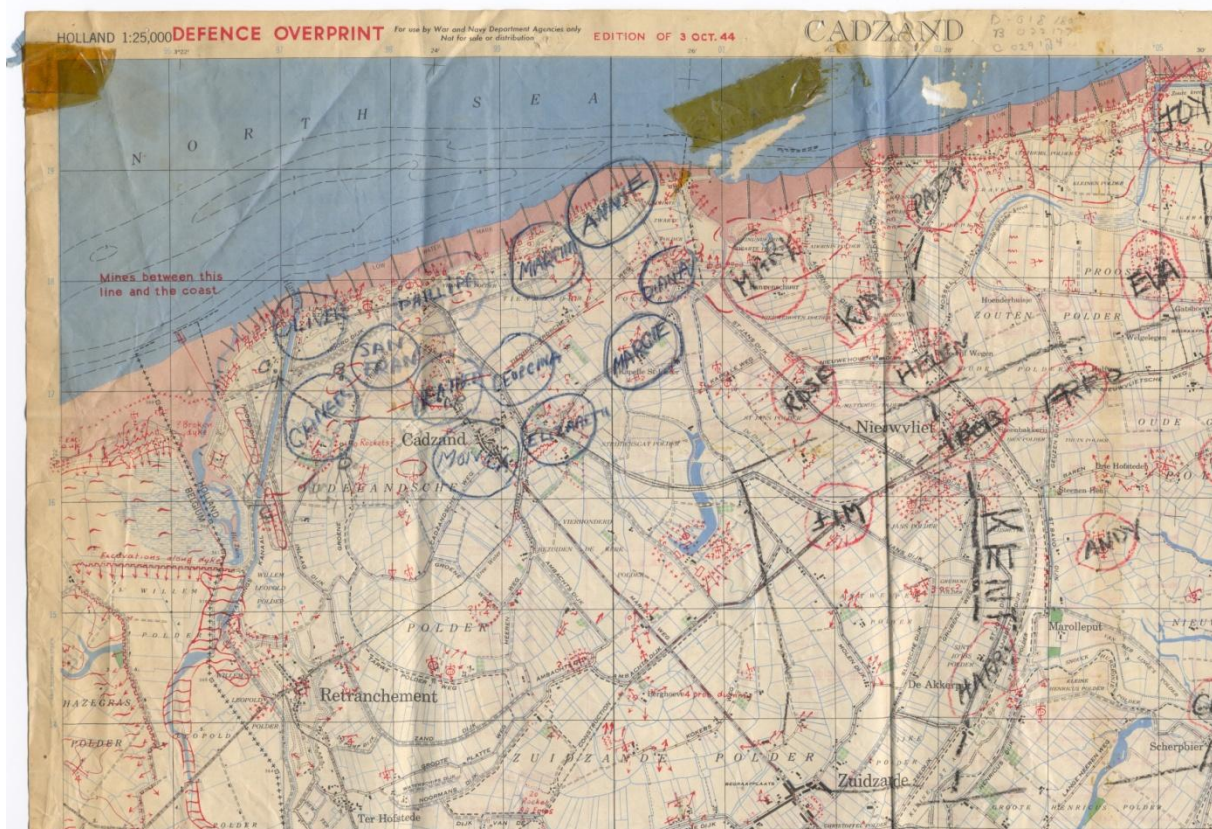

Herkomst: Kadaster Geo-informatie te Zwolle.
Inventarisnummer: 3026
Datum: 28 oktober 1944
Opmerking: Er zijn loopgraven, stellingen, bunkers en inslagen waar te nemen.

Bijlage 5. Geallieerde stafkaart

Afbeelding: geallieerde stafkaart Cadzand. Het onderzoeksgebied bevindt zich in de rode cirkel

Afbeelding: geallieerde stafkaart Cadzand. Met daarop aangeven vijandelijke posities en code namen voor bepaalde gebieden (bron F. Dumez/John Frederick/Speccol)

Bijlage 6. CE Bodembelastingkaart(en)

Bijlage 7. Definitie en uitleg conventionele explosieven

Algemeen

Er kunnen verschillende conventionele explosieven in het onderzoeksgebied aanwezig zijn of worden aangetroffen. De in de bovenstaande tabel aangegeven soorten worden hieronder nader omschreven.

Klein kaliber munitie

Definitie: munitie voor wapens met een kaliber < 20 mm.

Uitleg: klein kaliber munitie is een verzamelnaam bedoeld voor alle munitie van handvuurwapens zoals revolvers, pistolen, geweren, machinegeweren en dergelijke.

Afbeelding: Klein Kaliber Munitie type .303

Handgranaten

Definitie: een lichaam al of niet voorzien van springstof en voorzien van een ontsteker bedoeld om met de hand te werpen.

Uitleg: een handgranaat bestaat uit een lichaam, meestal vuistgrootte, vaak voorzien van een beugel en veiligheidspin, dat al of niet is gevuld met een spring-, een chemische-, een pyrotechnische- of kruitlading. Een handgranaat is voorzien van een ontsteker met het doel te detoneren brand te stichten, een rookgordijn te leggen, etc. Dit is afhankelijk van de soort handgranaat en haar vulling.

Afbeelding: Mills 36.

Afbeelding: Mk.II.

Afbeelding: Mk.77

Geweergranaten

Definitie: een granaat bedoeld om met behulp van een geweer te verschieten.

Uitleg: een geweergraanaat is betrekkelijk klein en meestal voorzien van een staartstuk. Het is een munitieartikel dat speciaal is ontworpen om met behulp van een geweer en een afweer- c.q. scherpe patroon te worden verschoten.

Afbeelding: Duitse Geweergranaten

Afbeelding: Amerikaanse Geweergranaten

Granaatwerpers

Definitie: munitieartikelen die met een speciaal wapensysteem worden verschoten, gelanceerd of weggeslingerd.

Uitleg: munitie voor granaatwerpers verschilt van geweergrenaten in die zin, dat zij een speciaal wapensysteem hebben om verschoten of gelanceerd te worden. Het gebruik van de speciale afschiet- of lanceerinrichting werd niet direct geaccepteerd in militaire kringen omdat dit inhield dat de militair een extra wapen moest dragen, meestal ten koste van zijn persoonlijke handvuurwapen. Op het slagveld bleken deze lanceerinrichtingen echter zeer doeltreffend te zijn, aangezien hiermee de vuurkracht van een kleine eenheid vergroot werd. Bovendien konden allerlei soorten granaten nauwkeurig gericht en verschoten worden op diverse vijandelijke doelen op uiteenlopende afstand. Munitie voor granaatwerpers heeft meestal een herkenbaar staartstuk.

Afbeelding: Engelse PIAT Granaat.

Geschutsmunitie

Definitie: munitie voor diverse soorten vuurmonden met een kaliber van 20 mm of groter.

Uitleg: geschutsmunitie is een verzamelnaam voor verschillende soorten munitie gebruikt voor b.v. kanonnen en mortieren. Hieronder vallen bijvoorbeeld granaten, mortiergranaten, terugstootloze vuurmonden (TLV's), maar ook hulzen, e.d.

Afbeelding: Duitse 10,5cm granaat

Mortiergranaten (deze vallen onder geschutsmunitie)

Definitie: munitie voor vuurmonden met een kaliber van 5 cm of groter. Wordt ook wel stijlbaan munitie genoemd. Mortiergranaten zijn voorzien van een staartstuk waarin de voortstuwende lading is aangebracht.

Uitleg: deze granaten worden afgevuurd vanuit een lanceerkoker, ook deze granaten kunnen verschillende ladingen bevatten zoals; rookcompositie, een brandbare lading (fosfor) of een springstoflading (scherfwerking). Ze werden ingezet tijdens grondgevechten om in de lucht of bij aanslag tot uitwerking te komen en kunnen een grotere afstand overbruggen.

Afbeelding: 3inch mortier granaat

Definitie: munitie voor vuurmonden met een kaliber van 20 mm of groter.

Uitleg: munitie (granaten) voorzien van verschillende type ontstekers en verschillende ladingen (afhankelijk van de beoogde uitwerking). Verschoten d.m.v. tanks, geschut en vliegtuigboordwapens (hieronder vallen ook granaathulzen).

Artilleriemunitie

Definitie: munitie voor vuurmonden met een kaliber van 20 mm of groter.

Uitleg: munitie (granaten) voorzien van verschillende type ontstekers en verschillende ladingen (afhankelijk van de beoogde uitwerking). Verschoten d.m.v. tanks, geschut en vliegtuigboordwapens (hieronder vallen ook granaathulzen).

Afbeelding: Engelse 25 pponder granaat met rookpotten

Raketten

Definitie: munitieartikelen die na te zijn afgevuurd tijdens de vlucht worden voortgestuwd door een kruitlading in de raketmotor.

Uitleg: raketten zijn te herkennen aan een raketmotor met daarin een venturi, anders dan hedendaagse raketten waren deze na het lanceren niet meer bestuurbaar. Bij de Amerikanen werd de Bazooka gebruikt en bij de Duitsers de Panzerschreck.

Afbeelding: Engelse 60lbs vliegtuig raket

Afbeelding: Duitse Panzerschreck

Mijnen(velden)

Definitie: een hoofdlading, al of niet in een omhulsel, voorzien van een ontsteker, in of op een terrein of gebied aangebracht om te hinderen, schade toe te brengen of buiten gevecht te stellen en dat door het te treffen doel wordt geactiveerd.

Uitleg: hoewel anderszins voorkomen, hebben landmijnen vaak een rond (schijf)vorm. Anti-personeelsmijnen zijn meestal zo groot als een schoenpoetsdoosje, terwijl anti-tankmijnen zo groot zijn als een wiel. Mines worden in of op het terrein (of ander gebied) aangebracht om de toegang tot en het gebruik van bepaalde terreingedeeltes te ontzeggen, de vijand te hinderen in zijn beweging en/of de vijand buiten gevecht te stellen. Mines uit de Tweede Wereldoorlog waren vaak voorzien van een drukontsteker. Moderne mines kunnen voorzien zijn van ontstekers met sensoren, zodat deze reageren op licht, geluid, trilling, warmte, e.d.

Afbeelding: Duitse Anti tank Tellermijn Nr.42

Afbeelding: Duitse Anti tank Tellermijn Nr.35

Afwerpmunitie

Definitie: munitieartikelen, bedoeld om uit of van een vliegtuig te worden afgeworpen.

Uitleg: bommen komen voor in allerlei vormen (clusterbommen) en maten. De meest aangetroffen bommen hebben een cilindrisch of sigaarvormig lichaam met een springstof lading (brisante bommen). Verder komen chemische en pyrotechnische ladingen voor (brand en fotoflightsbommen). Bommen komen tot uitwerking in de lucht bij aanslag (direct of na het verlopen van een tijd) of na indringen. Om de beoogde uitwerking te verkrijgen kunnen bommen voorzien zijn van een grote verscheidenheid aan ontstekingsmechanismen. De meest voorkomende zijn de direct werkende of (lange) vertraging ontstekers.

Afbeelding: opslag 500lbs bommen

Afbeelding: 500lbs bom in Cadzand

Bijlage 8. Bronvermelding

Auteur	Titel	Plaats + datum
Goossens, A.B.J.	West-Zeeuws-Vlaanderen 1939-1945 Deel 1: inval en bezetting	Apeldoorn, 1993
Goossens, A.B.J.	West-Zeeuws-Vlaanderen 1939-1946 Deel 2: Vlucht en bevrijding	Apeldoorn, 1997
Ministerie van Oorlog	Beknopt overzicht van de krijgsverrichtingen der Koninklijke Landmacht 10-19 mei 1940	Den Haag, 1947
Aernoudts, K.	Waar de rode klapproos bloeit. Strijd om de vrijmaking van de linker Scheldemonding, september-oktober-november 1944	Oostburg, 1972
Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945 (SGLO)	Verliesregister 1939-1945. Alle militaire vliegtuigverliezen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog.	Den Haag, 2008
Zwanenburg, G.J.	En nooit was het stil... Kroniek van een luchtoorlog	Den Haag, 1990

Tabel: geraadpleegde literatuur

Website	URL
Gemeente Sluis	http://www.gemeentesluis.nl/
NIMH	http://www.defensie.nl/nimh/collecties/documentatie/
Arcus	http://www.arcusprojectontwikkeling.nl/projecten/recreatief/kustwerk
Go2War2	http://www.go2war2.nl/artikel/582/5

Tabel: geraadpleegde websites

Inv. nummer	Document	Tijdsperiode
535-642	Ingekomen stukken bij en minuten van uitgaande stukken van de burgemeester en wethouders. Geordend volgens een rubriekenstelsel. Geraadpleegde rubrieken: 7.30 bescherming tegen luchtaanvallen 7.40 ontploffingen en ontbrandingen 9.50 begraven en crematie 10.90 wederopbouw 17.11 oorlogsschade 17.84 bezettingsschade 17.90 gesneuvelden en onderhoud militaire graven 17.95 evacuatie bevolking	1942-1945
1644	Dossier inzake overbrenging van stoffelijke resten van geïdentificeerde gesneuvelde Franse militairen naar Frankrijk	1946-1949
1647	Dossier van overbrenging van onbekende en geïdentificeerde gesneuvelde Duitse militairen naar het kerkhof "Ijsselsteijn" te Venray.	1949-1956
1868 t/m 1874	wederopbouw	1945-1957
1902	Dossier inzake herstel van oorlogsschade aan openbare wegen en voetpaden	1952

Tabel: geraadpleegde archieven gemeente Nieuwvliet

Luchtfoto's: Inv. nummer	Herkomst	Datum
4395	Speciale Collecties, Wageningen UR	20 juli 1944
4396	Speciale Collecties, Wageningen UR	20 juli 1944
4267	Speciale Collecties, Wageningen UR	10 september 1944
3024	Kadaster GEO-Informatie te Zwolle	28 oktober 1944
3025	Kadaster GEO-Informatie te Zwolle	28 oktober 1944
3026	Kadaster GEO-Informatie te Zwolle	28 oktober 1944

Tabel: geraadpleegde luchtfoto's

Inv. nummer	Eenheid	Tijdsperiode
WO 179-2965	The Royal Winnipeg Rifles	oktober 1944
WO 179-2946	The Canadian Scottish Regiment	oktober 1944
AIR 27-1548	No.263 Squadron RAF	oktober 1944
WO 171-1042	59 Heavy Regiment	oktober 1944

Tabel: geraadpleegde stukken The National Archives (Londen)

Inv. nummer	Omschrijving	Herkomst	Tijdsperiode
21 NE	Cadzand	Kadaster GEO-Informatie te Zwolle	1944-1945

Tabel: geraadpleegde stafkaarten

Bijlage 9. Certificaten

Bodac B.V. te Schijndel

heeft aangetoond dat het managementsysteem en de verrichte werkzaamheden voldoen aan de:

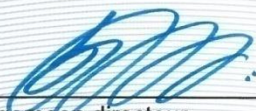
Beoordelingsrichtlijn Procescertificaat "Opsporen Conventionele Explosieven (OCE)" Versie 2007-02

Het bedrijf voldoet daarmee aan de in de bovengenoemde richtlijn vastgelegde eisen ten aanzien van:

Deelgebied A: Opsporing Deelgebied B: Civieltechnisch Opsporingsproces

Evaluatie van het managementsysteem heeft plaatsgevonden volgens de procedures voor systeemcertificatie van TÜV Nederland.
Deze certificatie is onderworpen aan een jaarlijkse evaluatie door TÜV Nederland.

Registratienummer : 14086/5.1
Geldig tot : 13-03-2013
Datum uitgifte : 13-03-2010
Datum eerste certificaat : 13-03-2007

Algemeen directeur

Aanwijzingsbeschikking Ministerie van
Sociale Zaken en Werkgelegenheid
onder nummer: G&VW/VW/2009/14037

BRL SIKB 7000 Procescertificaat *EC-SIK-70090*

Eerland Certification B.V.
Postbus 275, 4190 CG Geldermalsen
telnr. +31-345-585034
faxnr. +31-345-585025

Eerland Certification verklaart hierbij op basis van het certificatie-onderzoek dat het proces van:

Bodac B.V.

Vestiging(en):

SCHIJNDEL

Adres: Hermalen 7
5481 XX SCHIJNDEL
Telefoonnr: +31 (0)73 543 10 10
Faxnummer: +31 (0)73 549 83 60
e-mail : info@bodac.nl

Datum uitgifte: 20-04-2010
Geldig tot: 20-04-2013
Gecertificeerd sinds: 20-04-2010
KvK-nummer: 17138633

voldoet aan de voorwaarden gesteld in:

Beoordelingsrichtlijn voor het procescertificaat uitvoering (water)bodemsanering

voor het toepassingsgebied:

Protocol 7001

PROCESSPECIFICATIE

Het proces betreft de uitvoering van bodemsanering overeenkomstig de in dit certificaat genoemde protocollen. De bij de uitvoering betrokken individuele kwaliteitsverantwoordelijke perso(o)n(en) staat(n) geregistreerd bij Bodac B.V. en Eerland Certification BV. Het proces omvat alleen de uitvoering van (water)bodemsanering en niet de beoordeling van advieswerkzaamheden na de bodemsanering.

De opdrachtgever tot uitvoering van bodemsanering kan herkennen dat de opdracht onder certificaat wordt uitgevoerd, doordat de opdrachtnemer in haar offerte en rapportage verwijst naar het geregistreerde certificaatnummer. Uitvoering van bodemsanering wordt uitgevoerd conform de richtlijnen in de eerder vernoemde VKB-protocollen van de Beoordelingsrichtlijn SIKB 7000 voor het procescertificaat "Uitvoering (water)bodemsanering".

Inspecteer bij de aflevering of:
- geleverd is wat is overeengekomen;
- het merk en wijze van merken juist zijn;
- de producten (zie toepassing en gebruik)
geen zichtbare afwijkingen vertonen

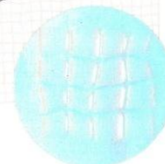
Indien u op grond van het hiervoor gestelde tot afkeuring overgaat, neem dan contact op met Bodac B.V. en zonodig met Eerland Certification B.V.

Controleer of dit certificaat nog geldig is, informeer hiervoor bij Eerland Certification B.V.

Controleer of het bedrijf op basis van dit certificaat door de Minister van VROM en V&W is aangewezen in het kader van het besluit bodemkwaliteit

ing. E. Eerland
Business Manager

Eerland Certification voert gedurende de looptijd van het certificaat regelmatig controles uit.

Nadruk verboden

SGS

Certificaat NL10/81826241.0
Het managementsysteem van:

Den Ouden Groep B.V.

BQD-20169
Hermalen 7
5481 XX Schijndel
Nederland

Is geauditeerd en gecertificeerd volgens de kwaliteitsnorm

ISO 9001:2008

Uitsluitingen: 7.3

Voor de volgende activiteiten

**Voor geauditeerde en gecertificeerde
werkmaatschappijen zie bijlage.**

Dit certificaat is geldig van 26/01/2010 tot 26/01/2013
Uitgifte 1

Goedgekeurd door
Ir. J. Weide

Certification Manager

SGS Nederland B.V. Systems & Services Certification
Malledijk 18, 3208 LA Spijkenisse, Netherlands
t +31 (0)181-693333 f +31 (0)181-693582 www.sgs.com

Pagina 1 van 2

SGS

Certificaat NL10/81826241.1
Het managementsysteem van

Den Ouden Groep B.V.

Met de volgende geauditeerde en gecertificeerde werkmaatschappijen:

Den Ouden Aannemingsbedrijf B.V.:

Grond-, weg- en waterbouw, civiel- en cultuurtechnische werkzaamheden, (water) bodemsanering en milieukundige begeleiding.

Den Ouden Groenrecycling B.V.:

Het innemen, bewerken van groenafval middels compostering en het mengen van verkregen natuurcompost met andere al dan niet organische producten en de exploitatie van milieustraten.

Ferm-O-Feed B.V.:

Het middels fermentatie produceren en internationaal verhandelen van organische mestkorrels en het transporteren van droge mestsoorten.

Den Ouden Regionaal Overslag Centrum B.V.:

De opslag van bulk- en stukgoederen en verhuur van opslagsilo's en overige bedrijfsruimten.

Den Ouden Materieel B.V.

Het verwerven, beheren en verhuren van (werk) materiaal en materieel met personeel voor de uitvoering van werkzaamheden van de concern gebonden werkmaatschappijen.

Bodac B.V.

Het opsporen en assisteren bij het ruimen van explosieven alsmede het bergen van vliegtuigwrakken uit de Tweede Wereldoorlog en (water) bodemsanering.

Goedgekeurd door
Ir. J. Weide

Certification Manager

SGS Nederland B.V. Systems & Services Certification
Malledijk 18, 3208 LA Spijkenisse, Netherlands
t +31 (0)181-693333 f +31 (0)181-693582 www.sgs.com

Pagina 2 van 2

Certificaat NL10/81826359.0
Het managementsysteem van:

Den Ouden Groep B.V.

BED-21067
Hermalen 7
5481 XX Schijndel, Nederland

Is geauditeerd en gecertificeerd volgens de milieunorm

ISO 14001:2004

Voor de volgende activiteiten

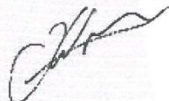
**Zoals voor de werkmaatschappijen uitgewerkt
op pagina 2 van dit certificaat**

Dit certificaat is geldig van 05/03/2010 tot 26/01/2013

Uitgifte 1

Gecertificeerd bij SGS sinds februari 2001

Geautoriseerd door
Ir. J. Weide

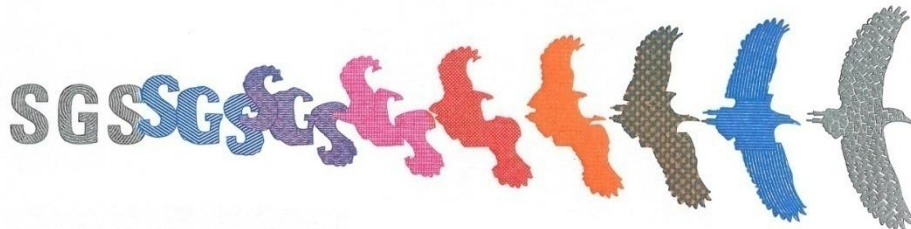

Certification Manager

SGS Nederland B.V. Systems & Services Certification
Malledijk 18, 3208 LA Spijkenisse, Netherlands
t +31 (0)181-693333 f +31 (0)181-693582 www.sgs.com

Pagina 1 van 2

SGS

Certificaat NL10/81826359.1
Het managementsysteem van:

Den Ouden Groep B.V.

Met de volgende geauditeerde en gecertificeerde werkmaatschappijen:

Den Ouden Aannemingsbedrijf B.V.:
Grond-, weg- en waterbouw, civiel- en cultuurtechnische werkzaamheden, (water)
bodemsanering en milieukundige begeleiding.

Den Ouden Groenrecycling B.V.:
Het innemen, bewerken van groenafval middels compostering en het mengen van
verkregen natuurcompost met andere al dan niet organische producten en de
exploitatie van milieustraten.

Ferm-O-Feed B.V.:
Het middelen fermentatie produceren en internationaal verhandelen van organische
mestkorrels en het transporteren van droge mestsoorten.

Den Ouden Regionaal Overslag Centrum B.V.:
De opslag van bulk- en stukgoederen en verhuur van opslagsilo's en overige
bedrijfsruimten.

Den Ouden Materieel B.V.
Het verwerven, beheren en verhuren van (werk) materiaal en materieel met personeel
voor de uitvoering van werkzaamheden van de concern gebonden
werkmaatschappijen.

Bodac B.V.
Het opsporen en assisteren bij het ruimen van explosieven alsmede het bergen van
vliegtuigwrakken uit de Tweede Wereldoorlog en (water) bodemsanering.

Dit certificaat is geldig van 05/03/2010 tot 26/01/2013
Uitgifte 1
Gecertificeerd bij SGS sinds februari 2001

Geautoriseerd door
Ir. J. Weide

Certification Manager

SGS Nederland B.V. Systems & Services Certification
Malledijk 18, 3208 LA Spijkenisse, Netherlands
t +31 (0)181-693333 f +31 (0)181-693582 www.sgs.com

Certificaat NL07/102875.0

Den Ouden Groep B.V.

NL/BOU BSD
Hermalen 7
5481 XX Schijndel, Nederland

Is geauditeerd en gecertificeerd volgens de norm

VGM Checklist Aannemers (VCA**)

(Editie 2008/05)

Voor de volgende activiteiten

De onderliggende werkmaatschappijen met bijbehorende scopes die onderdeel uitmaken van dit certificaat, zijn weergegeven op pagina 2.

NACE-code: 01.41, 45.11, 60.242, 63.122 en 45.50

Dit certificaat is geldig van 10/07/2010 tot 10/07/2013
Uitgave 2

SGS

Geautoriseerd door
Ir. J. Weide

Certification Manager

SGS Nederland B.V. Systems & Services Certification
Malledijk 18, 3208 LA Spijkenisse, Netherlands
t +31 (0)181-693333 f +31 (0)181-693582 www.sgs.com

Pagina 1 van 2

SGS

Certificaat NL07/102875.0

Hoofdkantoor:
Den Ouden Group B.V.
Hermalen 7
5481 XX Schijndel, Nederland

Werkmaatschappijen:

Den Ouden Aannemingsbedrijf B.V. Hermalen 7 5481 XX Schijndel, Nederland	Het uitvoeren van grond-, weg- en waterbouw, civiel- en cultuurtechnische werkzaamheden evenals (water-) bodemsanering en milieukundige begeleiding.
Den Ouden Groenrecycling B.V. Hermalen 7 5481 XX Schijndel, Nederland	Het innemen, bewerken van groenafval middels composteren en het mengen van verkregen natuurcompost met andere al dan niet organische producten en de exploitatie van milieustraten.
Ferm-O-Feed B.V. De Peel 1 5411 VD Zeeland, Nederland	Het middels fermentatie produceren van organische mestkorrels. Het innemen van droge mestsoorten ten behoeve van de productie van organische mestkorrels middels fermentatie.
Den Ouden Regionaal Overslag Centrum B.V. Gerstdijk 6 5704 RG Helmond, Nederland	Het werken op en rondom opslagsilo's evenals het onderhoud ervan. Het opzakken van bodemverbeteringsproducten en organische meststoffen.
Den Ouden Materieel B.V. Hermalen 7 5481 XX Schijndel, Nederland	Het uitvoeren van werkzaamheden met materieel voor de concerngebonden werkmaatschappijen. Het onderhouden, repareren en aanpassen van eigen materieel.
Bodac B.V. Explosieven opsporingsbedrijf Hermalen 7 5481 XX Schijndel, Nederland	Het opsporen en assisteren bij het ruimen van explosieven alsmede het bergen van vliegtuigwrakken uit de Tweede Wereldoorlog en uitvoeren van bijbehorende bodemsaneringen.

Dit certificaat is geldig van 10/07/2010 tot 10/07/2013

Uitgave 2

Geautoriseerd door
Ir. J. Weide

Certification Manager

SGS Nederland B.V. Systems & Services Certification
Malledijk 18, 3208 LA Spijkernisse, Netherlands
t +31 (0)181-693333 f +31 (0)181-693582 www.sgs.com

Pagina 2 van 2

Bijlage 10. Financiële aspecten/ vergoedingen (ter informatie)

Bijdrage in de kosten

Voor een bijdrage in de kosten van een onderzoek naar conventionele explosieven kan gebruik worden gemaakt van de regeling zoals opgenomen in Staatsblad 386 d.d. 7 september 2009. Alleen gemeenten kunnen als bevoegd gezag op het gebied van Openbare Orde en Veiligheid (OOV) aanspraak maken op de vergoedingsregeling.⁵

Vergoedingen

Vanaf 1 januari 2010 worden de kosten voor het opsporen en ruimen van conventionele explosieven uit de Tweede wereldoorlog vergoed in navolging van het besluit van 7 september 2009. Op de volgende drie wijzen zullen gemeenten voor het opsporen en ruimen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog financiële middelen uit het gemeentefonds (kunnen) ontvangen.

1. Drie grote gemeenten

Vanuit het gemeentefonds zullen de gemeenten Amsterdam, Den Haag en Rotterdam een ophoging ontvangen van hun vaste bedrag in het gemeentefonds.

2. "Veelgebruikers", maatstaf 24a

27 andere gemeenten die op basis van declaraties in het verleden zijn aangemerkt als "veelgebruikers" van het Besluit zullen een bijdrage ontvangen vanuit het gemeentefonds conform de nieuwe maatstaf 24a (aantal nieuwbouwwoningen conform CBS x € 2.000,-).

De gemeente **Sluis** valt binnen deze categorie.

3. Overige gemeenten, vangnet

Overige gemeenten kunnen op eigen verzoek als suppletie vanuit het gemeentefonds een bijdrage van 70% van de gemaakte kosten vergoed krijgen.

Op bovenstaande wijzen voorziet het gemeentefonds in de mogelijkheid voor alle gemeenten die kosten maken voor het opsporen en ruimen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog om vanuit het gemeentefonds een bijdrage te ontvangen.

Bijdrage aanvragen

Gemeenten behorende tot de groep van "drie grote gemeenten" en "Veelgebruikers, maatstaf 24a" ontvangen een bijdrage op basis van bovenstaande criteria.

Overige gemeenten kunnen conform het vangnet op basis van het geldende besluit een bijdrage aanvragen voor het opsporen en ruimen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog, mits aan een aantal voorwaarden is voldaan. Dit vangnet is ingesteld zodat ook gemeenten die onverwachts en eenmalig met opsporing en ruiming van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog te maken krijgen voor een bijdrage in aanmerking komen.

⁵ Het gehele bijdragebesluit is toegevoegd in deze bijlage.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden

Jaargang 2009

386

Besluit van 7 september 2009 tot intrekking van het Bijdragebesluit kosten opsporing en ruiming conventionele explosieven Tweede Wereldoorlog 2006

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mede gedaan namens de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 16 juli 2009, nr. 2009-0000347647;

Gelet op artikel 25, vierde lid, van de Wet rampen en zware ongevallen en artikel 8, derde lid, van de Financiële verhoudingswet;

De Raad van State gehoord, advies van 30 juli 2009, nr. W04.09.0244/I;

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mede namens de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 24 augustus 2009, nr. 2009-0000432935;

Hebben goedgevonden en verstaan:

ARTIKEL I

Het Bijdragebesluit kosten opsporing en ruiming conventionele explosieven Tweede Wereldoorlog 2006 wordt ingetrokken.

ARTIKEL II

Het Besluit financiële verhouding 2001 wordt als volgt gewijzigd:

In bijlage 2 wordt, na maatstaf 24, de maatstaf nieuwbouwwoningen ingevoegd, luidende:

Nummer en korte omschrijving	Definitie verdeelmaatstaf	Bron	Peildatum (indien deze anders luidt dan 1 januari van het uitkeringsjaar)
24a Maatstaf nieuwbouwwoningen	Voor de gemeenten Aalburg, Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Bloemendaal, Delfzijl, Deventer, Eindhoven, Enschede, Geertruidenberg, Groningen, Hengelo, Lansingerland, Lingewaard, Nederbetuwe, Nijmegen, Noordenveld, Overbetuwe, Pijnacker-Nootdorp, Rijssen-Holtten, Rijswijk, Sluis, Tilburg, Twenterand, Venlo, Zandvoort, Zwolle het aantal nieuwbouwwoningen	CBS	

ARTIKEL III

Op declaraties, die voor 1 oktober 2009 zijn ingediend op grond van het Bijdragebesluit kosten opsporing en ruiming conventionele explosieven Tweede Wereldoorlog 2006 blijft dat besluit van toepassing zoals dat luidde op 30 september 2009.

ARTIKEL IV

Het advies van de Raad van State is openbaar gemaakt door terinzagelegging bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
Tevens zal het advies met de daarbij ter inzage gelegde stukken worden opgenomen in de Staatscourant.

1. De artikelen I en III treden in werking met ingang van 1 oktober 2009.
2. Artikel II treedt in werking met ingang van 1 januari 2010.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 7 september 2009

Beatrix

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
G. ter Horst

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A. Th. B. Bijleveld-Schouten

Uitgegeven de *tweëntwintigste* september 2009

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

NOTA VAN TOELICHTING

Dit besluit regelt de intrekking van het Bijdragebesluit kosten opsporing en ruiming conventionele explosieven Tweede Wereldoorlog 2006 (hierna te noemen Besluit).

In het bestuursakkoord Rijk en gemeenten van 4 juni 2007 is afgesproken om de decentralisatie van taken en bevoegdheden naar en de zelfstandigheid van gemeenten en provincies met kracht te bevorderen. Door gemeenten meer beleidsruimte te geven, bevoegdheden te decentraliseren en het aantal specifieke uitkeringen te verminderen, worden gemeenten beter in staat gesteld om vraagstukken aan te pakken. De kabinetsdoelstelling om een groot aantal specifieke uitkeringen generiek te maken past daarin.

Het Besluit vormt een specifieke uitkering van de meest bewerkelijke soort. Gemeenten maken kosten, dienen declaraties in bij het Rijk, de declaraties worden gedetailleerd beoordeeld en gedeeltelijk vergoed. Het intrekken van het Besluit leidt dus tot een vermindering van administratieve lasten en het administratieve verkeer tussen overheden.

In het bestuursakkoord is afgesproken dat het Besluit zal worden ingetrokken en dat de daarmee gemoeide middelen aan het gemeentefonds zullen worden toegevoegd.

Alternatieven getoetst

In opdracht van het Ministerie van BZK is door Anderson Elffers Felix (hierna te noemen AEF) onderzoek verricht naar mogelijkheden om het Besluit in te trekken en de daarmee gemoeide middelen op een andere wijze te verdelen. Dit onderzoek is onder de titel «Bijdragebesluit kosten opsporing en ruiming conventionele explosieven WOII, alternatieven getoetst» op 3 oktober 2008 afgerond.

In het onderzoek zijn vijf alternatieven bekeken: een aanpassing van het bestaande Besluit, het verstrekken van bijdragen via het gemeentefonds, het verstrekken van bijdragen aan de veiligheidsregio's, een onderlinge waarborgmaatschappij en een private verzekering. Deze alternatieven zijn beoordeeld en uit dit onderzoek is gebleken dat verdeling van middelen voor opsporing en ruiming van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog via het gemeentefonds de beste mogelijkheid is. Deze optie is voldoende bevonden op de punten veiligheid, doelmatigheid en kent een heldere bestuurlijke procesgang. Wel moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Een regelmatige monitoring via het Periodiek Onderhoudsrapport (POR) is nodig om zeker te blijven van de vraag of de verdeling in het gemeentefonds voldoende aansluit bij de werkelijke opsporings- en ruimingskosten van gemeenten. Verder moet het systeem het mogelijk maken om hoge kosten in het ene jaar op te vangen met de jaarlijkse bijdrage vanuit het gemeentefonds in een jaar met weinig of geen kosten. Tot slot moet er een vangnet zijn zodat gemeenten die onverwachts en eenmalig met opsporing en ruiming van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog te maken krijgen, voor een bijdrage in aanmerking kunnen komen. Binnen het gemeentefonds is dat mogelijk.

Het onderzoek laat zien dat er een verband bestaat tussen het aantal nieuwbouwwoningen en de ontvangen uitkeringen uit het Besluit voor de gemeenten die als «veelgebruikers» van het Besluit gezien kunnen worden. Dit gegeven wordt gebruikt om via het gemeentefonds bijdragen te verstrekken voor het opsporen en ruimen van explosieven. De herverdeeleffecten bij toepassing zijn voor de meeste gemeenten beperkt en de bijdragen zijn in meerjarig perspectief stabiel.

Intrekking van het Besluit

Het Besluit wordt per 1 oktober 2009 ingetrokken. Declaraties die voor 1 oktober 2009 zijn ingezonden, worden namens het Ministerie van BZK door de Dienst Regelingen van het Ministerie van LNV afgehandeld. Betalingen vinden nog in 2009 plaats. Vanaf 1 januari 2010 worden de kosten voor het opsporen en ruimen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog vergoed door een bijdrage vanuit het gemeentefonds via de nieuwe maatstaf 24a of door suppletie vanuit het gemeentefonds. Zo voorziet het gemeentefonds in de mogelijkheid voor alle gemeenten die kosten maken voor het opsporen en ruimen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog, om vanuit het gemeentefonds een bijdrage te ontvangen.

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat een onderdeel over de Informatie voor derden, kortweg Iv3. Dat is de financiële informatie die de provincies en de gemeenten verstrekken aan het CBS, de financiële toezichthouder en via het CBS tevens aan de Europese Unie en aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het betreft informatie op basis van de begroting, de realisaties per kwartaal en de jaarrekening.

Door middel van opname van de gemaakte kosten in verband met de ruiming van explosieven in de Iv3 matrix kan de ontwikkeling van de werkelijke kosten in relatie tot de ontvangen bijdragen worden bijgehouden en eventueel worden aangepast.

Verdeling van middelen via het gemeentefonds

Het meerjarige budget dat voor het Besluit beschikbaar is, wordt opgenomen in het gemeentefonds. Op de volgende wijze zullen gemeenten voor het opsporen en ruimen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog financiële middelen uit het gemeentefonds ontvangen.

Vanuit het gemeentefonds zullen de gemeenten Amsterdam, Den Haag en Rotterdam een ophoging ontvangen van hun vaste bedrag in het gemeentefonds. Het onderzoek naar alternatieven voor het Besluit heeft, op basis van declaraties van deze gemeenten in het verleden, aangegeven dat het ontvangen bedrag gemiddeld over meerdere jaren redelijk stabiel blijft. Het gaat om een ophoging met de volgende bedragen:

Amsterdam	€ 120.000,-
Den Haag	€ 700.000,-
Rotterdam	€ 5.700.000,-

Het onderzoek naar alternatieven voor het Besluit heeft naast de bovenstaande drie grote steden nog 27 andere gemeenten aangedragen die op basis van declaraties in het verleden zijn aan te merken als «veelgebruikers» van het Besluit. Het gaat om gemeenten in gebieden van Nederland waar sprake is geweest van oorlogshandelingen en/of bombardementen.

In het merendeel van de gevallen vindt opsporing en ruiming van een explosief plaats in het kader van nieuwbouwprojecten. Voor de 27 gemeenten is er een maatstaf aantal nieuwbouwwoningen vermenigvuldigd met € 2000,- (zie artikel II) opgenomen. Dit bedrag is gebaseerd op de meerjarige declaraties van deze gemeenten in relatie tot het aantal nieuwbouwwoningen in het verleden.

Naast de gemeenten in de maatstaf, zijn er gemeenten die incidenteel gebruik maken van het Besluit bij bouwprojecten. Ook kunnen zich situaties voordoen waarin er noodzaak ontstaat om een explosief op te sporen en te ruimen, terwijl dat niet gebeurt in het kader van een bouwproject. Voor deze situaties is een vangnet ingericht in de vorm van een suppletie vanuit het gemeentefonds via de maatstaf 39 voor vast bedrag zoals mogelijk via het Besluit Financiële Verhouding. Gemeenten die kosten (gaan) maken kunnen die voor 1 maart aangeven in een gemeenteraadsbesluit en insturen naar het Ministerie van BZK, directoraat-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties. Uit het gemeenteraadsbesluit moet blijken dat opsporing en ruiming van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog uit veiligheidsoverwegingen noodzakelijk is gebleken en welke uitgaven daarmee gepaard gaan. Het gemeenteraadsbesluit gaat samen met een verzoek om een bijdrage vanuit het gemeentefonds. Op basis van deze gemeenteraadsbesluiten zal 70% van de gemaakte kosten als suppletie worden vergoed.

De lijst van «veelgebruikers» die via een maatstaf vanuit het gemeentefonds een bijdrage ontvangen, is in het onderzoek naar alternatieven voor het Besluit opgesteld aan de hand van informatie over declaraties in de periode 2000–2006. Daar kunnen in de loop van de tijd veranderingen in optreden. Om die reden zal de lijst met «veelgebruikers» eens in de vier jaar bijgesteld worden in het kader van het periodiek onderhoudsrapport gemeentefonds. Gemeenten die in deze vier jaar twee of meer keren vanuit de suppletie een bijdrage ontvangen hebben, zullen aan de maatstaf toegevoegd worden. Gemeenten in de maatstaf waarvan via IV3 blijkt dat zij in drie van de vier jaren geen werkelijke kosten hebben gemaakt, zullen uit de maatstaf gehaald worden. Omdat het onderzoek gegevens heeft gebruikt uit de periode 2000–2006 zal in 2011 een eerste aanpassing plaatsvinden.

Advies

De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) is om een advies gevraagd over het concept tot intrekken van het Besluit en overhevelen van het beschikbare geld naar de algemene uitkering van het gemeentefonds.

Het ontwerpbesluit geeft de VNG aanleiding tot een aantal opmerkingen en vragen.

De VNG geeft aan blij te zijn met de vermindering van de administratieve lasten door de intrekking van het Besluit. De VNG merkt op dat het budget van het Besluit de afgelopen jaren is afgenomen. Deze bezuiniging staat echter los van de overheveling, aangezien ook zonder overheveling het budget zou zijn verlaagd. De VNG stelt dat het over te hevelen budget onvoldoende is om de gemiddelde kosten van 24,5 miljoen euro op te vangen waarvan sprake is in de periode 2006–2008 is. In de door de VNG genoemde gemiddelde kosten zijn echter ook kosten van de Dienst Regelingen van het ministerie van LNV voor de uitvoering van het Besluit en kosten voor het afhandelen van achterstanden uit eerdere jaren opgenomen die per 2010 komen te vervallen. Overigens betekenen de in dit besluit neergelegde bedragen geen maxima, in die zin dat uitgaven die boven die bedragen uitgaan ten laste van het gemeentefonds kunnen worden gebracht. Wij stellen dat de middelen in het gemeentefonds voldoende zijn om de kosten te betalen.

Daarnaast merkt de VNG op dat er sprake is van een ongelijke verdeling doordat de verdeelmaatstaf is gebaseerd op nieuwbouwwoningen in plaats van op de kosten van gemeenten. De verdeling zoals in dit ontwerp is voorgesteld, is gebaseerd op het genoemde AEF rapport waar een verband is aangetoond tussen de gemaakte kosten en de nieuwbouwwoningen in een gemeente. Het AEF rapport laat zien dat op de voorgestelde

wijze via het gemeentefonds goed kan worden aangesloten bij de kosten van gemeenten. Er is geen maximum gesteld aan de op basis van deze maatstaf te verdelen middelen via het gemeentefonds. Er zijn dan ook voldoende middelen om de kosten te vergoeden.

De VNG merkt de bijzondere positie van Apeldoorn op vanwege het grote aantal explosieven in de bossen rondom de gemeente waardoor er geen direct verband lijkt met de voorgestelde maatstaf nieuwbouwwoningen. Er is naar aanleiding van het rapport van AEF echter geen aanwijzing gevonden om deze gemeente aan te merken als gemeente met bijzondere positie. Volgens het rapport komen de kosten van het ruimen ook bij deze gemeente overeen met de opbrengst via de voorgestelde maatstaf. De gedachte achter het Gemeentefonds is dat globaal wordt verdeeld. Over de jaren heen verwachten wij – mede op basis van het AEF onderzoek – dat de gekozen maatstaf een goede verdeling zal realiseren.

Ook wijst de VNG op de recessie en de daardoor mogelijke verdwijning van gemeenten uit de maatstaf door de vermindering van het aantal gebouwde nieuwbouwwoningen. Een gemeente wordt echter pas uit de maatstaf gehaald indien zij geen kosten voor het opsporen van bommen meer maakt, niet als zij geen woningen bouwt.

Het feit dat de administratieve lasten toenemen doordat gemeenten de matrix van IV3 moeten invullen, weegt in dit geval niet op tegen het voordeel van de vermindering van de lasten door het intrekken van het Besluit.

Daarnaast is volgens de VNG de procedure rond het vangnet onhelder. De VNG schrijft dat gemeenten hierdoor vaak meer dan één jaar op hun geld moeten wachten. Geregeld is echter dat declaraties niet achteraf worden ingediend maar gemeenten ook vooraf, door een door de gemeenteraad genomen besluit waaruit blijkt dat opsporing en ruiming van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog uit veiligheidsoverwegingen noodzakelijk is gebleken en welke uitgaven daarmee gepaard gaan, een verzoek tot bijdrage vanuit het gemeentefonds kunnen doen. Het gaat hierbij om het tijdstip van het reserveren, niet om het tijdstip van de gemaakte kosten.

Met betrekking tot de door VNG gemaakte opmerking over doorberekening van extra kosten door de Explosieven Opruimingsdienst kan worden opgemerkt dat hierover overleg heeft plaatsgevonden tussen VNG en Defensie. Hierbij heeft men geconcludeerd dat dit geen relatie heeft met het bijdragebesluit.

Inwerkingtreding

Aangezien 1 oktober 2009 de datum is waarvoor de laatste declaraties op grond van het Bijdragebesluit kosten opsporing en ruiming conventionele explosieven Tweede Wereldoorlog 2006 moeten zijn ingediend, treedt met ingang van die dag de intrekking van het Bijdragebesluit in werking en treedt de wijziging, vervat in artikel III, in werking met ingang van 1 oktober 2009.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
G. ter Horst

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A. Th. B. Bijleveld-Schouten

Notitie : 1VERAS-OVE.02420.V
Van : secretariaat
Voor : betrokkenen
Betreft : financiering OCE gemeentefonds 2011
Datum : 5-2-2011

Door de VEO is een aantal vragen aan het Ministerie van BZK gesteld over de financieringsregeling OCE in het Gemeentefonds voor 2011. Zie onderstaand de reactie daarop. Uit de vaststelling van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2011, blijkt overigens dat vanaf 2011 structureel € 21,7 miljoen wordt overgeheveld voor het opsporen van Conventionele Explosieven. In 2010 was dat € 22,1 miljoen¹.

Blijft de structuur van de regeling hetzelfde, namelijk grootgebruikers en suppletieregeling?

De structuur van de regeling blijft hetzelfde.

Wat zijn de aanpassingen in de zogenoemde grootverbruikerlijst?

De lijst met veelgebruikers zal worden aangepast. Gemeenten op de lijst die de afgelopen vier jaar minder dan tweemaal kosten hebben gemaakt, zullen van de lijst worden geschrapt. Gemeenten die niet op de lijst staan, maar tweemaal of vaker kosten hebben gemaakt zullen aan de lijst worden toegevoegd. In de loop van februari worden de betrokken gemeenten hierover bericht.

Zijn er nog aanpassingen te verwachten in de suppletieregeling?

Nee, behoudens mogelijk de periode waarover gemeenten een aanvraag kunnen indienen. Deze periode is nu nog onbepaald. De vraag is of dat gezien de systematiek van het gemeentefonds (per jaar) wenselijk is. Gemeenten die een aanvraag voor een langere periode (meer dan 1 jaar) in de toekomst doen, adviseren wij om deze op te splitsen naar jaar. Bij gemeenten die een aanvraag voor een langere periode in het verleden doen, is dit uiteraard niet meer mogelijk en dit is volgens de AMvB ook gewoon toegestaan. In theorie kunnen gemeenten dus een bedrag declareren over bijvoorbeeld de periode 2005-2010. Of dit wenselijk is, is een tweede. Op dit moment is er voor BZK echter geen directe aanleiding noch grond om op dit punt een aanpassing te doen.

Is er een overgangsregeling indien de grootverbruikerlijst aanpast (dus een gemeente gaat naar de grootverbruikerlijst en hoe zit het dan met aangemelde / bijna aangemelde / gestarte projecten).

Nee, er is geen overgangsregeling. Ook voordat gemeenten van BZK bericht krijgen over hun plek op de lijst, kunnen zij aan de hand van de criteria (die onveranderd zijn), zelf een inschatting maken over hun toekomstige positie op de lijst en hier rekening mee houden bij het aangaan van nieuwe projecten. Mochten zij hierbij tot een andere conclusie zijn gekomen dan BZK straks, dan kunnen gemeenten zich daar melden. Voorts gaat BZK ervan uit dat voor die gemeenten die op de lijst komen, danwel van de lijst geschrapt worden, de gemaakte kosten meerjarige bezien, ook in de nieuwe situatie in verhouding zullen blijven staan met de verkregen vergoeding.

¹ Zie voor meer informatie de volgende Tweede Kamerstukken: Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 32 500 B, nr. 2; pagina 12 en Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 32 500 B, nr. 6.

Bijlage 11. Distributielijst

Dit vooronderzoek is verstuurd naar de volgende organisaties:

RBOI-Rotterdam bv
Vertegenwoordigd door: mevr. J. Barrois
Postbus 150
3000 AD Rotterdam

Bodac Explosievenopsporing B.V.
Vertegenwoordigd door: dhr. ing. J.A.C. Brandts
Postbus 12
5480 AA SCHIJNDEL